

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2022

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ**

**ΓΥΜΝΙΣΜΟΣ, ΜΟΔΑ Ή ΠΑΓΙΩΜΕΝΗ ΤΑΣΗ;
ΜΕΛΕΤΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.**

Νικόλαος Δακόλιας

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ματίνα Τερζίδου

01/2022

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ**

**ΓΥΜΝΙΣΜΟΣ, ΜΟΔΑ Ή ΠΑΓΙΩΜΕΝΗ ΤΑΣΗ;
ΜΕΛΕΤΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως
μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Διοίκηση Τουριστικών
Επιχειρήσεων στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις**

Νικόλαος Δακόλιας

01/2022

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Νικόλαος Δακόλιας, 2022

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Περιεχόμενα

Περίληψη	1
Abstract.....	3
Κεφάλαιο 1°	4
Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 2°	6
2.1 Θεωρητική θεμελίωση.....	6
2.2 Τυπολογία των τουριστών	6
2.3 Τουριστικά κίνητρα	7
2.4 Θεωρίες κινήτρων	9
2.5 Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.....	10
2.6 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και κίνητρα τουριστών.....	11
2.7 Ο «εναλλακτικός» τουρίστας	11
Κεφάλαιο 3°	14
3.1 Φυσιολατρικός τουρισμός	14
3.2 Κίνητρα των τουριστών φυσιολατρικού τουρισμού	15
3.3 Μορφές Φυσιολατρικού Τουρισμού.....	16
3.4 Νατουραλισμός – Γυμνισμός.....	17
3.5 Ιστορική Αναδρομή.....	18
3.6 Εννοιολογική Προσέγγιση	19
3.7 Κίνητρα νατουριστών τουριστών	20
3.8 Φραγμοί: Κοινωνικό-πολιτιστικά στοιχεία και Αλληλεπίδραση τουριστών.....	21
3.9 Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας	22
3.10 Ο γυμνιστικός τουρισμός στην Ελλάδα.....	24
3.11 Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας για τον γυμνιστικό τουρισμό στην Ελλάδα	25
Κεφάλαιο 4°	27
4.1 Μεθοδολογία.....	27
4.2 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.....	28
4.3 Εννοιολογικός προσδιορισμός της ποιοτικής έρευνας	28
4.4 Η έννοια της συνέντευξης	29
4.5 Σχεδιασμός της έρευνας.....	30
4.6 Ερευνητικό πεδίο.....	30

4.7 Σκοπός και στόχος.....	30
4.8 Ερευνητικές ερωτήσεις.....	31
4.9 Πηγές και μέθοδοι παραγωγής ερευνητικού υλικού	31
4.9.1 Συλλογή δεδομένων.....	31
4.9.2 Δειγματοληψία.....	32
4.9.3 Ζητήματα δεοντολογίας στην έρευνα	34
4.9.4 Διεξαγωγή έρευνας.....	34
4.9.5 Ανάλυση δεδομένων	35
4.9.6 Αποτελέσματα της έρευνας.....	36
4.10 Κίνητρα	36
4.11 Χώρος και χρόνος εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας	38
4.12 Πεποιθήσεις και προσδοκίες	41
4.13 Φραγμοί: Κοινωνικό-πολιτιστικά στοιχεία και Αλληλεπίδραση τουριστών.....	42
4.14 Μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης	44
Συμπεράσματα.....	46
Βιβλιογραφία	49

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Νικόλαος Δακόλιας

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Γυμνισμός, μόδα ή παγιωμένη τάση; Μελέτη φαινομένου στην Ελλάδα.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις ..... από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος).....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: .....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: .....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στην κα. Ματίνα Τερζίδου που με την συνδρομή της , την αμέριστη βοήθεια και τη διαρκή καθοδήγησή της διεκπεραίωσα το έργο μου.

Επίσης, ευχαριστώ τον συνάδελφο και φίλο Κώστα για τις πολύτιμες συμβουλές του και τη συμπαράστασή του.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου και όλους τους ανθρώπους που στάθηκαν δίπλα μου και με στήριξαν καθώς και ένα προς ένα ξεχωριστά, τα άτομα που συμμετείχαν με χαρά και αυθορμητισμό στις συνεντεύξεις και με τροφοδότησαν με πλούσιες και αυθεντικές πληροφορίες.

"What spirit is so empty and blind, that it cannot recognize the fact that the foot is more noble than the shoe, and skin more beautiful than the garment with which it is clothed?"

Michelangelo

Περίληψη

Ο νατουραλισμός/γυμνισμός είναι η εναλλακτική ειδική μορφή τουρισμού που αναπτύχθηκε από την τάση των τουριστών να αναζητούν φυσικούς προορισμούς για την εκδήλωση των τουριστικών δραστηριοτήτων τους μέσα σε ένα φυσικό περιβάλλον και σε ένα πλαίσιο ελευθερίας και ξεγνοιασιάς μακριά από τη ρύπανση το άγχος και το στρες.

Με δεδομένα αφενός πως ο γυμνιστικός τουρισμός αποτελεί μια εξειδικευμένη μορφή τουρισμού που έχει βρει έδαφος και αναπτύσσεται ταχύτατα στη χώρα μας και αφετέρου πως τα κίνητρα των τουριστών λειτουργούν ως καθοριστικός παράγοντας προκειμένου για την επιλογή του ταξιδιού, και κατ' επέκταση καθορίζουν την ανάπτυξη και επικράτηση κάθε μορφής τουρισμού, στην παρούσα μελέτη διερευνήθηκαν τα κίνητρα των τουριστών του γυμνιστικού τουρισμού, σκιαγραφήθηκε το προφίλ τους, προσδιορίστηκε ο χρόνος και ο χώρος που εκδηλώνεται η τουριστική δραστηριότητα, καταγράφηκαν οι πεποιθήσεις και οι προσδοκίες τους, τα κοινωνικοπολιτιστικά στοιχεία που λειτουργούν ανασταλτικά για την εκδήλωσή του, οι μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης, η ενασχόλησή τους με άλλες δραστηριότητες και εξήχθησαν συμπεράσματα.

Παράμετροι που υπαγόρευαν την επιλογή της μελέτης είναι οι σύγχρονες τάσεις ζήτησης της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού, η σχετική βιβλιογραφία που αναφέρει τη χώρα μας ως χώρα που αναπτύσσεται η ειδική αυτή μορφή τουρισμού και η βιωματική γνώση της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Η μελέτη στηρίχτηκε τόσο στην υπάρχουσα βιβλιογραφία όσο και σε μια ποιοτική έρευνα, η οποία επιτεύχθηκε με την μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης και τη χρήση της μεθόδου της τυχαίας δειγματοληψίας, για την επιλογή των συνεντευξιζόμενων, και διεξήχθη με άξονα την αλληλεπίδραση ερευνητή –υποκειμένου.

Από την παρούσα μελέτη προέκυψε πως στην Ελλάδα ο γυμνιστικός τουρισμός είναι παγιωμένη μορφή τουρισμού, αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και επιλέγεται από τουριστικά ρεύματα που προτιμούν τη «γυμνή αναψυχή» σε φυσικά περιβάλλοντα. Παράλληλα, προέκυψε πως τα κίνητρα των τουριστών που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις συνάδουν με τον τρόπο ζωής τους, με το περιβάλλον που μεγάλωσαν, και τον τρόπο που σκέφτονται και έχουν δομήσει τη ζωή τους και είναι ανεξάρτητα από την οικονομική τους επιφάνεια. Είναι κίνητρα απλά, αμιγώς νατουραλιστικά και εκφράζουν την ανάγκη που έχει κάθε σύγχρονος άνθρωπος να διαφύγει από το κατεστημένο και την πιεστική καθημερινότητα. Το φυσικό ποικιλόμορφο περιβάλλον

της χώρας μας, ο ήλιος, η άμμος και οι ακρογιαλιές, αποτελούν ελκυστικούς παράγοντες και προσελκύουν άτομα που δραστηριοποιούνται στην ειδική αυτή μορφή τουρισμού. Τα ευρήματα της έρευνας συνάδουν με τη βιβλιογραφία και τα συμπεράσματα οδηγούν στην διαπίστωση πως ο γυμνιστικός τουρισμός στην Ελλάδα χρήζει περαιτέρω έρευνας και ανάλυσης.

Abstract

Naturalism/nudism is a specific alternative form of tourism developed by the tendency of tourists to seek natural destinations in order to freely express their touristic activities within a natural environment and in a context of freedom and serenity away from pollution, stress and stress.

Given that nudist tourism is a specialized form of tourism that has found terrain and is developing rapidly, the motivation of tourists acts as a decisive factor in their choice of travel, and extension is determining the development and prevalence of all forms of tourism. This study investigates and draws conclusions on the motivation of nudist tourists in our country, outlining their profile, identifying the time and place of their tourism activity, recording their beliefs and expectations, as well as the socio-cultural elements that act as a deterrent to the manifestation of their tourism activity and forms of social interaction.

The parameters that determined the choice of the subject are, the fast-growing demands for this this specific form of tourism, the relevant bibliography that mentions our country as a place which is developing this kind of tourism quite rapidly and the experiential knowledge of this specific activity. This study relied both on existing bibliography and on qualitative research, which was achieved by the semi-structured interview method and the use of random sampling method for the selection of interviewees, and was focused on researcher-subject interaction.

Conclusion that got obtained from this study shown that nudist tourism in Greece is a consolidated form of tourism, growing at a fast pace and it is selected by tourist streams that prefer "a naked recreation" in natural environments. It has also show that the motivations of the interviewees are based on their lifestyle, the environment they've grown up in, the way they think, the way they have built their lives and all the above are irrelevant of their economic status. Their motivations are simple and purely naturalistic and express their need to escape routine and everyday struggle. The natural diverse environment of our country, the sun, sand and beaches are alluring factors that attract people who choose this kind of tourism. The findings of this study concur with the bibliography and the final conclusion leads to the result that the special form of nudist tourism in Greece needs further research and analysis.

Κεφάλαιο 1^ο

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αρχικά γίνεται μια προσπάθεια να εξεταστούν τα κίνητρα που οδηγούν τους τουρίστες στην επιλογή των ταξιδιών τους. Η εργασία επικεντρώνεται στην ανάλυση των κινήτρων της ειδικής μορφής του γυμνιστικού τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο για να οδηγηθούμε στην ανάπτυξη της ειδικής μορφής στην χώρα μας καθώς η Ελλάδα ως χώρα παραλιών και πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος μοιάζει ιδανική για να φιλοξενήσει την ειδική μορφή του γυμνιστικού τουρισμού.

Ο τουρισμός ως δραστηριότητα που αφορά στον ελεύθερο χρόνο και στη μετακίνηση των ανθρώπων εννοιολογικά πλαισιώνεται από τους όρους «κίνητρο» και «μετακίνηση» (Βαρβαρέσος, 2013). Τα κίνητρα των τουριστών είναι η αρχή/αφετηρία εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας. Η επιστήμη της κοινωνιολογίας χρησιμοποιεί τα κίνητρα προκειμένου να ερμηνεύσει τον κοινωνικό ρόλο του τουρίστα στο ταξίδι. Η διαφοροποίηση στα κίνητρα των τουριστών, η επιδίωξη ταξιδιών ενεργητικών διακοπών, η αναζήτηση του βαθύτερου νοήματος του τουρισμού, που αποκτιέται από εμπειρίες ταξιδιών, πολιτισμικού, περιβαλλοντικού, κοινωνικού, εκπαιδευτικού και περιηγητικού χαρακτήρα, πρόβαλλαν τα πρώτα ταξίδια εναλλακτικού τουρισμού (Τσάρτας, 1996).

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού εντάχθηκαν στο πλαίσιο προγραμματισμού της τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει στην ισόρροπη ανάπτυξη και στην προσφορά εξειδικευμένου τουριστικού προϊόντος που θα ανταποκρίνεται στη νέα πολυσύνθετη τουριστική ζήτηση. Ο νατουραλισμός/γυμνισμός είναι η εναλλακτική ειδική μορφή τουρισμού που αναπτύχθηκε από την ανάγκη των τουριστών για «γυμνή» αναψυχή και προσφέρει στους οπαδούς του χαλάρωση, ξεγνοιασιά, απομόνωση, αίσθηση ελευθερίας, προσωπικό έλεγχο στις κατά βούληση εμπειρίες τους και τη δυνατότητα αναψυχής σ' ένα φυσικό περιβάλλον απαλλαγμένο από ρύπανση, άγχος και στρες.

Στην Ελλάδα, ως χώρα ακτών και θαλασσών, πολιτισμού, ιστορίας και φυσικού κάλλους, ενεργοποιήθηκε η ανάπτυξη πληθώρας μορφών εναλλακτικού τουρισμού και αποτελεί δημοφιλή τουριστικό προορισμό με αποτέλεσμα να έλκει τουρίστες με ποικίλα

ενδιαφέροντα και κίνητρα. Στη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια ο γυμνισμός γίνεται ολοένα και πιο διαδεδομένος συνδυαστικά με άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Σκοπός της εργασίας είναι:

- Να εντοπιστούν και να αναλυθούν τα κίνητρα των τουριστών, να προβληθεί το προφίλ τους και να σκιαγραφηθεί η τουριστική συμπεριφορά τους.

Επιπλέον θα διερευνηθούν:

- Οι μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης,
- Οι πεποιθήσεις και οι προσδοκίες των τουριστών
- Οι παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά στην εκδήλωση της συγκεκριμένης τουριστικής δραστηριότητας
- Η υφιστάμενη κατάσταση του γυμνιστικού τουρισμού στη χώρα μας, και
- Το εάν ο γυμνιστικός τουρισμός στη χώρα μας αφορά σε μια περιστασιακή μόδα ή σε μια παγιωμένη τάση με προοπτική περαιτέρω ανάπτυξης.

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια.

- I. Στο πρώτο κεφάλαιο είναι η εισαγωγή στην οποία παρουσιάζονται βασικές έννοιες του τουρισμού οι οποίες χρησιμοποιούνται στα επόμενα κεφάλαια και περιγράφεται ο σκοπός της εργασίας.
- II. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι έννοιες που αναφέρονται στην εισαγωγή και καταγράφονται μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση οι τυπολογίες των τουριστών, τα κίνητρα των τουριστών που συντελούν στη διαμόρφωση των ειδικών μορφών τουρισμού καθώς και οι θεωρίες των κινήτρων.
- III. Στο τρίτο κεφάλαιο η εργασία εστιάζεται στον φυσιολατρικό τουρισμό, στον νατουρισμό και στην απαρχή του, καταγράφονται κίνητρα από βιβλιογραφικές αναφορές, και παρουσιάζεται το ελληνικό «γίγνεσθαι» στον γυμνιστικό τουρισμό.
- IV. Στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται αποσαφήνιση των εννοιών που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα, καταγράφεται η μεθοδολογία συγκρότησής της, γίνεται ανάλυση των δεδομένων και αποτυπώνονται τα συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: ειδικές μορφές τουρισμού, naturist, κίνητρα, φύση, ελευθερία, διαφορετικότητα

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Θεωρητική θεμελίωση

Η εξελικτική πορεία του τουριστικού φαινομένου σηματοδοτεί μια νέα εποχή στάσεων και θέσεων των ταξιδιωτών και καθίσταται εμφανές το ενδιαφέρον των τουριστών για το περιβάλλον, τη φύση, τον αθλητισμό, τα εξτρίμ σπορ, τη συμμετοχή τους σε επιστημονικές ή άλλες εκδηλώσεις και την αναζήτηση τουριστικών περιοχών με ήπια, ελεγχόμενη και ισόρροπη ανάπτυξη που θα τους προσφέρει έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Οι δυνάμεις ώθησης και έλξης αποτυπώνουν τη συλλογική διαδικασία του ατόμου για να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι, καταδεικνύουν τις εσωτερικές επιθυμίες που το ωθεί σε αυτό και επεξηγούν το λόγο επιλογής του συγκεκριμένου προορισμού (Κουτσούρης, 2008).

Τα κίνητρα των ταξιδιωτών προσδιορίζονται από τις αξίες τους, και αναδεικνύουν τόσο την ιδιαιτερότητα των ταξιδιών που επιλέγουν όσο και τα χαρακτηριστικά των εμπειριών που αναμένουν να αποκομίσουν από την πραγματοποίηση του ταξιδιού (Τσάρτας, 1996). Τα κίνητρα σηματοδοτούν την ανάπτυξη μορφών τουρισμού και τουριστικών προϊόντων που ανταποκρίνονται τόσο στην προσωπικότητα και τις εσωτερικές ανησυχίες των τουριστών όσο και στην ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους. Ανάλογα με το πλαίσιο μέσα στο οποίο ενεργοποιείται η τουριστική δραστηριότητα και με όλα τα στοιχεία της διαφορετικότητας που απαντώνται, εξελίσσεται η αλληλεπίδραση τουριστών και ντόπιων και διαμορφώνεται η κάθε μορφή επικοινωνίας (Τσάρτας, 1998).

Ως εκ τούτου η ανάλυση της τυπολογίας των τουριστών και των κινήτρων που τους οδηγούν στην πραγματοποίηση συγκεκριμένης τουριστικής δραστηριότητας θα συνδράμει στην εξέλιξη της παρούσας έρευνας

2.2 Τυπολογία των τουριστών

Η τυπολογία των τουριστών όπως διαμορφώθηκε τα τελευταία χρόνια εκφράζει την τυπολογία της τουριστικής κατανάλωσης. Είναι μία ομάδα καταναλωτών που συνεχώς διευρύνεται και προσδιορίζεται από τη μορφή του τουρισμού που επιλέγει με βάση διάφορες μεταβλητές κοινωνικού, δημογραφικού, ψυχολογικού, και οικονομικού τύπου. Δεν έχουν παγιωμένα χαρακτηριστικά αφού αυτά μεταβάλλονται ανάλογα με τις κοινωνικοοικονομικές αλλαγές των αναπτυγμένων κοινωνιών (Τσάρτας, 1996). Στην σύγχρονη εποχή ο τουρίστας

πραγματοποιεί περισσότερα ταξίδια ενώ ταυτόχρονα διαφοροποιεί τους λόγους/ κίνητρα που τον ωθούν να επιλέξει το συγκεκριμένο ταξίδι (Τσάρτας, 1996).

Οι τυπολογίες που εκφράστηκαν τα τελευταία χρόνια είναι πολλές όπως του Abbey (1979), του Cohen (1972) και του Plog (1979) (Βαρβαρέσος, 2013), και ανάλογες της «νοητικής σύλληψης» του κάθε ερευνητή. Δεν συντελούν τόσο στην κατανόηση της συμπεριφοράς των τουριστών αλλά συντελούν στην μελέτη της καταναλωτικής συμπεριφοράς τους εφόσον βέβαια συσχετιστούν με κοινωνικό –οικονομικούς παράγοντες της ζήτησης. Σε κάθε τυπολογία επισημαίνονται κοινά χαρακτηριστικά όπως η αναψυχή, η περιπέτεια, ο πολιτισμός, η κουλτούρα, η επαφή με τους πληθυσμούς των χωρών υποδοχής, το ενδιαφέρον για το περιβάλλον κ.λπ. (Βαρβαρέσος, 2013). Σε μελέτες (Cohen, 1972) καταγράφονται τύποι τουριστών π.χ. ο εξερευνητής τουρίστας ή ο περιηγητής, αλλά και ο παρατηρητής της φύσης (Βαρβαρέσος, 2013) που προσιδιάζουν στον εναλλακτικό – φυσιολατρικό τουρισμό που αφορούν στην παρούσα μελέτη.

2.3 Τουριστικά κίνητρα

Οι ψυχολογικές και πνευματικές τάσεις που παρακινούν τους ανθρώπους να ταξιδέψουν για να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες και επιθυμίες λειτουργούν ως τουριστικά κίνητρα και ως εκ τούτου ως τουριστικό κίνητρο ορίζεται το σύνολο των αναγκών που δημιουργούν τη διάθεση σε ένα άτομο να λάβει μέρος σε μια τουριστική δραστηριότητα και εμφανίζεται όταν οι ανάγκες «παίρνουν μορφή», γίνονται συνειδητές και «ζητούν» ικανοποίηση. Η φύση αυτών των αναγκών καθορίζει την επιλογή και υλοποίηση μιας συγκεκριμένης μορφής του ταξιδιού (Mehmetoglu & Normann, 2013).

Τα κίνητρα καθοδηγούνται από την σύγχρονη κοινωνία που εκτιμά τη μοναδικότητα και την αυθεντικότητα, όπως μια όμορφη και παρθένα φύση, μια παραδοσιακή κουζίνα κλπ, είναι ιδιαίτερα και η πραγματοποίηση του ταξιδιού πολλές φορές γίνεται για περισσότερους από έναν λόγους (Plimakis , Roccatello , Rumiz , & Cisar-Erlach). Οι άνθρωποι ταξιδεύουν για προσωπική ευχαρίστηση και απόκτηση εμπειριών και όπως κάθε ανάγκη ή επιθυμία προκύπτει και ενεργοποιείται μόνη της έτσι δημιουργείται και η ανάγκη του ταξιδιού. Τα εσωτερικά ερεθίσματα που προκύπτουν από την προσπάθεια διαφυγής από το καθημερινό και τετριμμένο και από την αναζήτηση του νέου, συνδυαστικά με τα εξωτερικά ερεθίσματα, συζητήσεις για

ταξίδια, διαφημίσεις, παρακινήσεις κλπ, υποκινούν το άτομο να αποφασίσει την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού (Gartner, 2001).

Τα κίνητρα δύναται να κατηγοριοποιηθούν σε φυσικά, πολιτισμικά, διαπροσωπικά, κίνητρα κύρους και θέσης. Τα φυσικά, μορφολογικά ή και κλιματολογικά κίνητρα των τουριστικών προορισμών επηρεάζουν τους ταξιδιώτες. Τα κίνητρα αυτά διαμορφώνουν κατηγορίες τουρισμού όπως ο θαλάσσιος ή ο τουρισμός χειμερινών σπορ κ.λπ. Τα πολιτιστικά κίνητρα, η καινοτομία, η εκπαίδευση, η παράδοση, η κουλτούρα, η πολιτιστική κληρονομιά κλπ, είναι βασικά κίνητρα ώθησης και έλκουν συγκεκριμένες ομάδες τουριστών (Κουτσούρης, 2008). Τα οικονομικά κίνητρα, επηρεάζουν στον μεγαλύτερο βαθμό τα άτομα που πρόκειται να εκπληρώσουν την τουριστική τους ανάγκη. Το εισόδημα των καταναλωτών, η αποταμιευτική τους ικανότητα, το κόστος του ταξιδιού ή του τουριστικού πακέτου και το κόστος ζωής που έχει διαμορφωθεί και επικρατεί στους τουριστικούς προορισμούς καθορίζουν την τελική απόφαση των ταξιδιωτών για το «που, εάν και πως» θα ταξιδέψουν. Εξίσου σημαντικό ρόλο για τη λήψη απόφασης και εκτέλεσης ενός ταξιδιού ασκούν τα κοινωνικό-ψυχολογικά κίνητρα ώθησης όπως αυτο-εξερεύνηση, χαλάρωση, γόητρο, «επιστροφή» σε ανέμελες εποχές (π.χ. παιδική ηλικία) ή σε μη απειλητικές καταστάσεις, η σύσφιξη οικογενειακών σχέσεων (Crompton, 1979). Τα εν λόγω κίνητρα αφορούν στον εσωτερικό κόσμο των τουριστών, στις ενδότερες παρορμήσεις τους και στην ανάγκη που νιώθουν να ξεφύγουν από το «καθημερινό» και να συναντήσουν κάτι διαφορετικό (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, & Λύτρας, 1999), να ικανοποιήσουν μια φιλοδοξία τους ή ακόμα να πετύχουν έναν προκαθορισμένο στόχο που θα τους προκαλέσει ευχαρίστηση και θα τονώσει την αυτοπεποίθησή τους (Βαρβαρέοος & Σωτηριάδης, 2002).

Σύμφωνα με τον Ηγουμενάκη (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, & Λύτρας, 1999), η επίδραση των κινήτρων στα άτομα δεν ασκείται με τον ίδιο τρόπο. Το μέγεθος της επίδρασης, το θετικό ή αρνητικό πρόσημο στη λήψη ή μη απόφασης τουριστικής δραστηριότητας συσχετίζεται με διαφορετικούς παράγοντες όπως: το κόστος, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, ο ελεύθερος χρόνος, οι οικογενειακές υποχρεώσεις, η υγεία, ο φόβος, η ανασφάλεια ακόμα και η έλλειψη ενδιαφέροντος κ.λπ.

2.4 Θεωρίες κινήτρων

Στη βιβλιογραφία αναφέρονται θεωρίες κινήτρων όπως η θεωρία βέλτιστης διέγερσης του Iso-Ahola (1982) σύμφωνα με την οποία η τουριστική ροή προς έναν τουριστικό προορισμό βασίζεται στα κίνητρα ώθησης και στα κίνητρα έλξης, ή και η θεωρία των τουριστικών αντιθέσεων του Αιγινίτη (1955) κατά την οποία ο τουριστικός προορισμός εξαρτάται αφενός από την υποκειμενική στάση του ανθρώπου για απόδραση από την καθημερινότητα και αφετέρου από την (αντικειμενική) έλξη που του δημιουργεί την επιθυμία να γνωρίσει καινούριους τόπους και να επικοινωνήσει με νέους ανθρώπους.

Τα κίνητρα έλξης αφορούν στην ελκυστικότητα του τουριστικού προορισμού, στην «εικόνα» του, και συγκεκριμένα σε όλα εκείνα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαθέτει και είναι ικανά να προσελκύσουν ταξιδιώτες και να ενισχύσουν τους παράγοντες ώθησής τους π.χ. παραλίες, πολιτισμός, περιβάλλον, κουλτούρα, ειρήνη και ησυχία, τιμή, κ.λπ. Τα κίνητρα ώθησης αφορούν στους παράγοντες που ενθαρρύνουν τα άτομα να απομακρυνθούν από το σπίτι τους μέσω του τουρισμού συναισθηματικοί ή εσωτερικοί παράγοντες που συσχετίζονται με πολλαπλά αίτια όπως διάθεση φυγής από την καθημερινότητα, ψυχαγωγία, κοινωνικοποίηση, ενίσχυση της αυτοπεποίθησης (Dann, 1977).

Σε μελέτη (Παιτσίνης & Υφαντίδου, 2015) αναφέρεται πως οι Crompton & McKay (1997), καταδεικνύουν πως τα κίνητρα είναι η κινητήρια δύναμη που ωθούν τα άτομα σε έναν τουριστικό προορισμό και στα κίνητρα συγκαταλέγονται η πολιτισμική εξερεύνηση, η καινοτομία, κοινωνική αλληλεπίδραση, η χαλάρωση κ.ά. Στην ίδια μελέτη υποστηρίζεται (με αναφορά στον Cassidy, 2005) πως κίνητρα όπως το γόητρο, η υγεία, η σύσφιξη οικογενειακών δεσμών, ο ενθουσιασμός, η εμπειρία κ.ά., έχουν σχέση με εσωτερικούς ακόμα και συναισθηματικούς ανθρώπινους παράγοντες.

Στη μελέτη της Trauer (Trauer, 2006) αναφέρεται πως οι Brotherton και Himmetoglu (1997) υποστηρίζουν ότι οι τουρίστες αναζητούν μοντέρνα ή δημοφιλή ταξίδια ως μέσον αυτοέκφρασης ανάλογα με την στάση τους απέναντι στον κίνδυνο. Η επιλογή των ταξιδιών αφορά στον τρόπο ζωής τους, τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητες που ασκούν στο σπίτι τους, και στον ελεύθερο χρόνο που διαθέτουν, επισημαίνοντας πως οι τουριστικές δραστηριότητες επικεντρώνονται στον προορισμό.

Μία άλλη θεωρία που προκύπτει από μελέτες αφορά στην αλληλεξάρτηση και αλληλοεπίδραση μεταξύ κινήτρων και δραστηριοτήτων όπως για παράδειγμα, τα ταξιδιωτικά κίνητρα απόδραση και κοινωνικοποίηση, σχετίζονται με τις ταξιδιωτικές δραστηριότητες πεζοπορία, φαγητό κλπ (Reisinger & Mavondo, 2004) και ενίοτε τα κίνητρα επηρεάζονται από τις δραστηριότητες: ο «νεωτερισμός» είναι «υπεύθυνο» κίνητρο για συμμετοχή σε σαφάρι φαλαινών, ενώ το «κύρος» και η «σωματική δραστηριότητα» για το ψάρεμα και την πεζοπορία αντίστοιχα (Mehmetoglu & Normann, 2013).

Το γεγονός πως οι τουρίστες επιδιώκουν ταξίδια ειδικών ενδιαφερόντων με κίνητρα που δίνουν έμφαση, εκτός από την ξεκούραση, την ψυχαγωγία και την περιήγηση στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ενεργή συμμετοχή τους στις τουριστικές δραστηριότητες οδήγησαν στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

2.5 Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Η πορεία που ακολούθησε ο τουρισμός μετά τον εκδημοκρατισμό του έφερε στο προσκήνιο την τάση για εξειδίκευση υποδομών και υπηρεσιών και αλλαγή του «ποσοτικού» προϊόντος σε «ποιοτικό» (Βαρβαρέσος, 2013). Ο διεθνής και ο εθνικός ανταγωνισμός αλλά και η αύξηση των εναλλακτικών τουριστών, οδήγησαν τις τουριστικές περιοχές και τις τουριστικές επιχειρήσεις στη δημιουργία διαφοροποιημένων τουριστικών προϊόντων καθώς και στην τμηματοποίηση των προσφερόμενων υποδομών και υπηρεσιών (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Στο πλαίσιο αυτό, η αναζήτηση και η εφαρμογή εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ήταν επιβαλλόμενη για μια «διαρκή βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη», που θα υποστηρίζει και θα σέβεται το φυσικό, πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001); (Κομίλης, 2007). Στην Ελλάδα, είναι εμφανής η στροφή στη βιώσιμη ανάπτυξη και αειφορία, και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού με την όλη προσπάθεια να προωθείται και ενθαρρύνεται από την πολιτεία με τη λήψη μέτρων και πολιτικών και την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων. Από την περιγραφή των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και την διερεύνηση των κινήτρων των εναλλακτικών τουριστών θα αξιολογηθεί κατά πόσο ο γυμνιστικός τουρισμός προσιδιάζει του εναλλακτικού.

2.6 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και κίνητρα τουριστών

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι η σύγχρονη τουριστική δραστηριότητα που προωθεί ένα ταξίδι φιλικό προς το περιβάλλον, ενισχύει τη θετική αλληλεπίδραση ταξιδιωτών και ντόπιων και επιφέρει οικονομική ανάπτυξη στην τουριστική περιοχή (Ανδριώτης, 2003). Στη διεθνή βιβλιογραφία χρησιμοποιείται πληθώρα όρων (alternative, localized, endemic, soft, appropriate, cultural, eco, environmental, low impact, new, ethical, respectful, responsible, green, sustainable, κ.ά.) ως αναφορά στις νέες – εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίοι προσδιορίζουν τη μορφή και τα χαρακτηριστικά τους ενώ παράλληλα δηλώνουν και μια «αδυναμία» ευδιάκριτου και σαφή ορισμού τους. Η έννοια «εναλλακτικές μορφές τουρισμού» είναι μια φράση που χρησιμοποιείται από συγγραφείς για προσδιορισμό τύπων τουρισμού σύγχρονης ανάπτυξης που έχουν χαρακτηριστεί «ήπιες μορφές», «μικρής κλίμακας», «χαμηλών προσκρούσεων», «πράσινο» κ.ά.

Σε κάθε τύπο εναλλακτικής μορφής τουρισμού υπάρχει ένα κυρίαρχο κίνητρο στη ζήτηση: φυσιολατρία, αθλητισμός περιήγηση κ.ά. και οι τουρίστες επιλέγουν ένα ταξίδι ανάλογα με τις τουριστικές επιθυμίες ή ανάγκες τους με αυτονομία και προσωπική επιλογή με έναν τρόπο οργάνωσης που ανταποκρίνεται στις δικές τους ανάγκες και ιδιαιτερότητες (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Αυτή η εξειδίκευση απαιτείται να συσχετίζεται και να αλληλοσυμπληρώνεται με την ανάπτυξη αντίστοιχης τουριστικής υποδομής, με την ποιότητα, την ποσότητα και την τιμή των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων (Τσάρτας, 1996). Η πλήρωση ορισμένων κριτηρίων και αξόνων διαχείρισης όπως: καταλύματα με μικρό μέγεθος, εναρμονισμένα με το περιβάλλον, ελεγχόμενος αριθμός επισκεπτών στο χώρο και στο χρόνο, σεβασμός της κοινωνίας και του τοπικού πολιτισμού, προστασία του περιβάλλοντος, διαδραστικότητα και ποιοτική ικανοποίηση των τουριστών, και οικονομική ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, προσιδιάζουν τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Καραγιάννη, 2015).

2.7 Ο «εναλλακτικός» τουρίστας

Διαχρονικά και εξελικτικά ο τουρίστας των 4S μεταπήδησε στο μοντέλο 5E (environment and clean nature, Educational tourism and culture, event, entertainment and fun), το οποίο είναι προσαρμοσμένο αφενός στην ιδιοσυγκρασία και τα πιστεύω του και αφετέρου στις πεποιθήσεις των κοινωνιών αναφορικά με τη φύση, το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την κοινωνία (Μαντρατζής, 2016). Οι ταξιδευτές που κατέκλυζαν τις «περιφέρειες της απόλαυσης»

αναζητώντας διακοπές με κίνητρο την υποδομή της διασκέδασης, (ψυχαγωγία, ακτή, ήλιο, θάλασσα, έρωτα) δηλαδή αυτό που απουσίαζε από την καθημερινότητά τους, διαφοροποιήθηκαν ως προς τις επιθυμίες τους και ως προς τις επιλογές των ταξιδιών τους (Τσάρτας, 1996).

Ο εναλλακτικός τουρίστας διαφέρει από το πρότυπο του μαζικού τουρίστα, είναι ένας «ταξιδευτής» του παρελθόντος και αποτελεί ένα τμήμα της αγοράς με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά (Ανδριώτης, 2003). Εμφανίζει μια τάση αυτονόμησης και προτιμά τα ατομικά ταξίδια που σχεδιάζονται με δικές του επιλογές, με βάση το ειδικό ενδιαφέρον του για τουρισμό και αναψυχή, προβάλλει αξιώσεις, και γίνεται συμμετοχος στις διαδικασίες της τουριστικής δραστηριότητας. Με την αλλαγή που επήλθε σταδιακά στις αξίες του, και με το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον που απέκτησε, στράφηκε σε πιο ανεξάρτητες μορφές τουρισμού επιδιώκοντας να αποκτήσει νέες εμπειρίες με ποιοτικές υπηρεσίες σε ένα ελκυστικό περιβάλλον εξατομικεύοντας το ταξίδι του και αναζητώντας πολύ-λειτουργικές διακοπές (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Η άνοδος του βιοτικού του επιπέδου, η κουλτούρα του «ελεύθερου χρόνου», και η έμφαση στην ποιότητα (Κομίλης, 2007), τον οδήγησε στην επιλογή δραστηριοτήτων ελεύθερου χρόνου μέσα από μια μεγάλη ποικιλία εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως φυσιολατρικός, αθλητικός, πολιτιστικός κ.ά.

Το ταξίδι του, διαμορφώνεται προσαρμοσμένο στην προσωπικότητά του και στην επιθυμία του για μια αυθεντική γνωριμία και επικοινωνία με τον τόπο υποδοχής, διευρύνει τους ορίζοντές του, εμπλουτίζει τα ενδιαφέροντά του και συντελεί στην ανάδειξη του ξεχωριστού κοινωνικού και εκπαιδευτικού ρόλου του τουρισμού. Η αλλαγή των χαρακτηριστικών του αλλάζει και την εικόνα του: ο χτεσινός «ξένος», ο «αδιάφορος εισβολέας», που για ορισμένους ντόπιους προκαλεί προβλήματα, σήμερα γίνεται κοινωνός, επισκέπτης, συμμετοχος που ενδιαφέρεται για την τοπική κοινωνία, για την κουλτούρα και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής και προσδίδει στον τουρισμό μια κοινωνική δράση που συσχετίζεται με τα δικά του χαρακτηριστικά τις δικές του αξίες και τα δικά του χόμπι (Τσάρτας, Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό, 1996). Η κοινωνιολογία του τουρισμού μελετά την «κοινωνία των τουριστών» και επιδιώκει την ερμηνεία των κινήτρων του τουρίστα, που αυξάνει στο χρόνο και το χώρο τα ταξίδια του και συγχρόνως διαφοροποιεί τα κίνητρα που τον ωθούν σε αυτά τμηματοποιώντας το τουριστικό προϊόν (Τσάρτας, 1996). Οι αλλαγές που έχουν σημειωθεί στην συμπεριφορά των εναλλακτικών τουριστών, –όσον αφορά στη ζήτηση –

συγκροτούν έναν αριθμό εξειδικευμένων κινήτρων που αφορούν στη ζήτηση ειδικών τύπων ταξιδιών και τουριστικών προϊόντων.

Ο εναλλακτικός τουρίστας κινείται μέσα από κίνητρα που έχουν σχέση με τις κοινωνικό –οικονομικές και πολιτιστικές εξελίξεις των κοινωνιών και που συχνά συνδέονται με τις νέες τάσεις της εποχής, τη μόδα και τα καταναλωτικά πρότυπα που αναδεικνύει η διαφήμιση και διαχέουν τα Μ.Μ.Ε (Τσάρτας, 1996) (Τσάρτας, 1998). Ο εναλλακτικός τουρίστας, περισσότερο περιπετειώδης, συμμετοχικός, ενεργός και δραστήριος - σε αντιδιαστολή με τον μαζικό τουρίστα που προσπαθεί να βιώσει εμπειρίες που δεν υπάρχουν στην καθημερινότητά του, μέσα από τεχνητές ή φανταστικές εμπειρίες - οδηγήθηκε στα πολλά και ποικιλόμορφα θεματικά ταξίδια που είναι καθοριστικά για τη ζωή του, αναζητώντας να ξαναζωντανέψει το νόημα του τουρισμού, να βιώσει το αυθεντικό (Τσάρτας, 1996) και να συμμετάσχει σ' ένα σύμπλεγμα δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των διακοπών του.

Αναζητάει ένα πρότυπο τουρισμού πλαισιωμένο από τη ζωή στη φύση, που θα του προσφέρει ενεργητικές διακοπές, κοινωνική δράση και αυθεντικές ταξιδιωτικές εμπειρίες και για το λόγο αυτό επιδιώκει ένα ταξίδι αυτονομίας σε αμόλυντες περιοχές φυσικού κάλλους. Με κίνητρό του τη φυσιολατρία, την ευαισθητοποίηση του για το περιβάλλον και την προστασία του, τη δίψα του για περιπέτεια, την περιήγηση, την εκπαίδευση, την επιτακτική ανάγκη για φυσική και υγιεινή ζωή, την επιθυμία του να ζήσει στην ύπαιθρο όπου υπάρχει παραδοσιακός τρόπος ζωής και την ανάγκη του για μια ουσιαστική επικοινωνία με τόπους ανθρώπους και πολιτισμούς οργανώνει το ταξίδι του όχι ως απλό ταξίδι διαφυγής από την καθημερινότητα αλλά ως ταξίδι με κοινωνικές, πολιτιστικές, περιβαλλοντολογικές και εκπαιδευτικές προεκτάσεις (Τσάρτας, 1996).

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Φυσιολατρικός τουρισμός

Ο τουρισμός που βασίζεται στη φύση είναι ένας από τους πολλά υποσχόμενους τομείς του τουρισμού, αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και τα εξειδικευμένα τουριστικά προϊόντα εμφανίζουν μια παγκόσμια δυναμική εφόσον η ανάγκη των ανθρώπων για επαφή με τη φύση είναι προϋπόθεση ζωής και όχι απλά μια τάση (Gartner, 2001).

Από τη μελέτη του Tangeland (Tangeland & Aas, 2010), προκύπτει πως ο τουρισμός χρησιμοποιεί ως συνώνυμα της έννοιας τους όρους βιώσιμος τουρισμός, πράσινος, αγροτικός, περιπέτειας, υπεύθυνος τουρισμός κ.ά. Ο ρόλος του τουρισμού στη μετακίνηση των ανθρώπων, από τις πόλεις στην ύπαιθρο, είναι σημαντικός εφόσον λειτουργεί ως διάυλος επικοινωνίας με τη φύση, ως γέφυρα μετάβασης από το αστικό θορυβώδες και πιεστικό περιβάλλον στο φυσικό (Σφακιανάκης, 2000). Σήμερα είναι περισσότερο από ποτέ έκδηλη η προσπάθεια των πληθυσμών να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους και κάθε μορφή τουρισμού που τους προσφέρει τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους και να έρθουν σε επαφή με τη φύση και τις δραστηριότητες σε αυτήν, με τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, την τοπική κουλτούρα κ.ά. και να αποκομίσουν αυθεντικές εμπειρίες από την περιοχή υποδοχής, συνδράμει στην προσπάθεια τους αυτή.

Οι έννοιες φυσικός τουρισμός ή τουρισμός φύσεως και περιβαλλοντικός τουρισμός συσχετίζονται με τις δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής με τη χρήση φυσικών πόρων όπως χιόνι, θάλασσα- αέρα και λοιπές δραστηριότητες (Κομίλης, 2007). Οι υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής διενεργούνται στον τόπο και το χρόνο επιλογής των τουριστών, με πρόγραμμα και εγκαταστάσεις ή και όπου απαιτείται με ανάλογο εξοπλισμό. Στην κατηγορία των υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής ανήκουν όλες οι δραστηριότητες (περιβαλλοντικές, πολιτιστικές, αθλητικές, κοινωνικές κ.ά.) είτε πραγματοποιούνται με τη μορφή της απλής εμπειρίας είτε πραγματοποιούνται στο φυσικό περιβάλλον με συγκεκριμένο πρόγραμμα και η κατάταξή τους συσχετίζεται με τον τρόπο και τον τόπο που αυτές διενεργούνται (στο βουνό ή τη θάλασσα, σε δάση ή λίμνες –ποτάμια κ.ά.), (Αυθίνος, 1998).

3.2 Κίνητρα των τουριστών φυσιολατρικού τουρισμού

Τα κίνητρα των τουριστών του Φυσιολατρικού Τουρισμού είναι εξειδικευμένα και έχουν σχέση με τις εμπειρίες που αναζητούν να βιώσουν οι ταξιδιώτες στο ταξίδι τους. Οι προσδοκίες τους για ένα βιωματικό ταξίδι, η επιθυμία τους για επαφή με τη φύση, τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, τον πολιτισμό, την εξερεύνηση, τη συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής που θα τονώσουν την υγεία και την ψυχολογία τους και θα τους προσφέρουν ικανοποίηση, αίσθηση ελευθερίας και ενέργεια είναι ισχυροί παράγοντες που λειτουργούν ως κίνητρα για την πραγματοποίηση του ταξιδιού τους. Υπάρχει ποικιλία μελετών που ασχολείται με τα κίνητρα ώθησης και έλξης σε σχέση με την επιλογή φυσιολατρικού τουρισμού. Τα κοινωνικό-ψυχολογικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των τουριστών, το φύλο, η ηλικία η εκπαίδευσή τους καθώς και η εμπειρία τους, επηρεάζουν την υπαρκτή ή νοητή εικόνα που αντιλαμβάνονται για ένα προορισμό και κατευθύνουν την επιλογή τους. Για παράδειγμα, σε έρευνα των Παιτσίνη και Υφαντίδου, (Παιτσίνης & Υφαντίδου, 2015) αναφέρεται πως από τους Fluker & Turner (2000) μελετήθηκαν οι ανάγκες τα κίνητρα και οι προσδοκίες ταξιδιωτών που συμμετείχαν σε τουρισμό περιπέτειας και διαπιστώθηκε πως τα άτομα που είχαν προγενέστερη εμπειρία είχαν ρεαλιστικές προσδοκίες και εστίαζαν σε οφέλη εκτός της δραστηριότητας όπως συνύπαρξη με φίλους ή η απόλαυση της φύσης σε αντίθεση με τους μη έχοντας εμπειρία που προσδοκούσαν μια νέα εμπειρία, σχετικούς κινδύνους και «περιπετειώδες» ταξίδι».

Στη μελέτη του Maciej Jędrusik, (Jędrusik, 2015) ως κίνητρα/πόλοι έλξης των τουριστών προσδιορίζονται τα ηφαιστειακά τοπία που τους επιτρέπουν να επιδοθούν και σε άλλες δραστηριότητες (αναρρίχηση, πεζοπορία, ποδηλασία, αλεξίπτωτο πλαγιάς, αλεξίπτωτο), τους κοραλλιογενείς υφάλους που διευκολύνουν τις υδάτινες δραστηριότητες τους και τα αθλήματα (καταδύσεις σε ρηχά και βαθιά νερά, κολύμπι, ψάρεμα, ιστιοπλοΐα κ.ά., ή οι κρουαζιέρες που εξειδικεύονται σε επιμέρους θεματικά περιβάλλοντα εκδηλώσεις κλασικής μουσικής, προγράμματα υγείας και ευεξίας, επαγγελματικές συναντήσεις, συνέδρια, κ.ά.

Στο πλαίσιο του τουρισμού Άγριας Ζωής (wildlife tourism), ενυπάρχουν κίνητρα οικολογικά - διαγράφεται το ενδιαφέρον για το περιβάλλον και την προστασία του-, νατουραλιστικά- επαφή με χλωρίδα/πανίδα, απόλαυση της φύσης, ανθρωπιστικά / μοραλιστικά –ενδιαφέρον και φροντίδα προς τα ζώα -, επιστημονικά με ενδεχόμενο ύπαρξης αρνητικών υλιστικών κινήτρων όπως χρήση των ζώων για προσωπική τους ευχαρίστηση ή και θανάτωση αυτών (Κομίλης, 2007).

Στον Οικοτουρισμό, οι τουρίστες επιδιώκουν την άθληση και την περιπέτεια, (ήπιοι που ενδιαφέρονται για να παρατηρήσουν και να απολαύσουν τη φύση, «ειδικοί» που ταξιδεύουν για επιστημονικούς λόγους κ.ά.), διαθέτουν βιοκεντρικό χαρακτήρα, υψηλές γνωστικές και συναισθηματικές λειτουργίες, ανώτερη περιβαλλοντική ηθική, προσανατολίζονται στην απόκτηση εμπειριών μέσω της προσωπικής επαφής με τη φύση, ενεργοποιούνται βάσει εσωτερικής παρότρυνσης και τα ταξίδια τους μπορεί να πραγματοποιηθούν με αφορμή ποικίλα ερεθίσματα/κίνητρα, όπως: προσωπική αναζωογόνηση, φωτογράφιση, κατανόηση φυσικών πόρων, καταδύσεις, πεζοπορία, έλξη από το ανθρώπινο περιβάλλον (γνωριμία με τους ντόπιους, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.), περιηγήσεις, επισκέψεις σε οικο-μουσεία, βοτανικούς κήπους κ.ά., (Κομίλης, 2007).

3.3 Μορφές Φυσιολατρικού Τουρισμού

Στην σύγχρονη εποχή η αναζήτηση της Φύσης με την εκδήλωση τουριστικής δραστηριότητας αναζωπυρώθηκε και η τάση «στροφή προς τη Φύση» εκφράζει την ανάγκη των ανθρώπων για υγιή και ισόρροπη διαβίωση. Η τάση αυτή ενισχύθηκε από ποικίλους παράγοντες όπως το κίνημα επιστροφής στις ρίζες, την αναζήτηση αυθεντικότητας, ηρεμίας και ψυχαγωγίας, το αυξημένο ενδιαφέρον για το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά κ.ά. (Σφακιανάκης, 2000).

Ο φυσιολατρικός τουρισμός είναι μια ευρεία κατηγορία τουρισμού με πολλές επί μέρους μορφές και ποικιλία κατηγοριοποιήσεων από τους εκάστοτε μελετητές (Καραγιάννη, 2015). Οι επιμέρους μορφές έχουν κοινό χαρακτηριστικό τον τόπο υποδοχής –με την ευρύτερη και όχι τη «στενή»/συγκεκριμένη έννοια - που είναι η Φύση και από τους μελετητές κατηγοριοποιούνται και εξετάζονται με έμφαση στα επικρατούντα χαρακτηριστικά και στα κίνητρα κάθε μορφής (Σφακιανάκης, 2000). Η ταξινόμησή τους κάτω από τη μία ή την άλλη κατηγορία ενέχει δυσκολίες εφόσον για τις ίδιες μορφές προκύπτουν περισσότερες από μια ταξινομήσεις και επιπλέον είναι σύνηθες το φαινόμενο επικάλυψης μεταξύ των επιμέρους μορφών (Καραγιάννη, 2015). Για παράδειγμα στην ανάλυση των Reynolds και Braithwaite (Reynolds & Braithwaite, 2001), της έννοιας του τουρισμού Άγριας Ζωής η μορφή αυτή βρίσκεται σε συνάρτηση με τον αγροτουρισμό, οικοτουρισμό κ.ά., και με δραστηριότητες που αφορούν στην άγρια ζωή και στην απόκτηση εμπειριών σε σχέση με τα ζώα. Επίσης, και ο περιπατητικός τουρισμός συνδέεται - όπως συμβαίνει και με πληθώρα άλλων ειδικών μορφών - με τον πολιτιστικό και τον φυσιολατρικό τουρισμό αφού αφενός τα περιπατητικά μονοπάτια διασχίζουν ανόθευτα

τοπία απείρου κάλλους και σπάνιας χλωρίδας και πανίδας και αφετέρου διέρχονται - από τη χάραξή τους – από πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία της περιοχής που διανύουν (Σφακιανάκης, 2000).

Υπάρχει ποικιλία ορισμών με τους μελετητές να συγκλίνουν στον: «φυσιολατρικός τουρισμός είναι κάθε τουρισμός που προσφέρει εμπειρίες που απορρέουν από το φυσικό περιβάλλον -ή αντανakλά στοιχεία από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού -, και τις δραστηριότητες που εκτείνονται σε αυτό επιφέροντας την απόλαυση κάποιου αγνού φυσικού φαινομένου». Πολλοί από τους ορισμούς που έχουν αποδοθεί για να περιγράψουν την εξέχουσα αυτή μορφή τουρισμού έχουν κοινά, συγκεκριμένα στοιχεία όπως: μάθηση, αναψυχή και περιπέτεια που πραγματοποιούνται σε φυσικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με το άρθρο του Tangeland (Tangeland & Aas, 2010), οι Valentine and Cassells (1991), υποστηρίζουν την ταξινόμηση των τουριστικών δραστηριοτήτων, που βασίζονται στη φύση, σε τρεις τύπους ανάλογα με: δραστηριότητες εξαρτώμενες από τη φύση, δραστηριότητες που ενισχύονται από τη φύση και δραστηριότητες που η επίδραση της φύσης είναι συμπληρωματική (ο ρόλος του φυσικού περιβάλλοντος είναι τυχαίος ή περιστασιακός). Από το ίδιο άρθρο προκύπτει πως ο Valentine διατυπώνει ότι αυτός ο τουρισμός πραγματεύεται/διατείνεται την άμεση απόλαυση των σχετικά γαλήνιων ή αδιασάλευτων φαινομένων της φύσης, ενώ ο Laarman και ο Durst (Laarman & Durst, 1987), εκφράζουν την άποψη πως για έναν οπαδό αυτής της μορφής τουρισμού η ελκυστικότητα ενός προορισμού πηγάζει από το ενδιαφέρον του ίδιου για κάποιο ή για όλα τα χαρακτηριστικά της φυσικής ιστορίας του προορισμού.

3.4 Νατουραλισμός – Γυμνισμός

Ο γυμνιστικός τουρισμός, είναι ένα μοντέρνο – παλιό κίνημα που «ησύχαζε», για να ξυπνήσει ξαφνικά και να βρει χιλιάδες οπαδούς ανά τον κόσμο, εκπέμποντας μηνύματα απελευθέρωσης και μια φωνή διαμαρτυρίας ενάντια στη βιομηχανοποιημένη ασφυκτική κοινωνία. Ως τουριστική δραστηριότητα αναψυχής, δημιουργεί ευκαιρίες ελευθερίας και κοινωνικοποίησης, και προσφέρει τη δυνατότητα να «είσαι γυμνός με διάσταση», φράση που ερμηνεύεται σύμφωνα με άρθρο του Ανδριώτη (Andriotis, 2016), πως σέβεσαι τον εαυτό σου και τους άλλους, τη φύση και το περιβάλλον.

Στον σημερινό ταξιδιώτη προσφέρει έναν εναλλακτικό τρόπο διακοπών σε ένα περιβάλλον που κοινωνικοί κώδικες και κανονισμοί της καθημερινότητας είναι «ανεστραμμένοι» και εκδηλώνεται σε έναν κόσμο που ενώ οι συμπεριφορές συνεχώς μεταβάλλονται εξακολουθεί να εκφράζει θέσεις και απόψεις περί ανηθικότητας του δημόσιου γυμνού και να χρησιμοποιεί επιθετική συμπεριφορά στη γυμνότητα (Andriotis, 2016).

3.5 Ιστορική Αναδρομή

Το δημόσιο γυμνό έχει την αφετηρία του στην αρχαιότητα και συγκεκριμένα στον Ελληνικό πολιτισμό και μετά τη δεκαετία του 1920 βρήκε απήχηση και εφαρμόστηκε σε πολλές ευρωπαϊκές κοινωνίες (Γερμανία, τη Γαλλία, Ελβετία και Αγγλία). Ο Βέλγος Jean Baptiste Luc Planchon εισήγαγε πρώτος τον όρο «γυμνισμός» και υποστηρίχτηκε πως απέχει από το «γυμνό» και λειτουργεί ως μέσο θεραπείας και βελτίωσης του φυσικού τρόπου ζωής. Το 1891 ιδρύθηκε η πρώτη λέσχη γυμνιστών στην Βρετανική Ινδία και το 1903 ο Paul Zimmerman λειτούργησε την πρώτη οργανωμένη λέσχη γυμνιστών κοντά στο Αμβούργο. Τη δεκαετία του 1903 εισήχθη ο όρος «naturist» (νατουριστής δηλαδή φυσιολάτρης που έχει ιδιαίτερους δεσμούς με την φύση, και δραστηριοποιείται γυμνός στο φυσικό περιβάλλον), από τον Νεο-Ζηλανδό συγγραφέα Cousins.. Η Βόρεια Αμερική ακολούθησε τον γυμνισμό σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό πρότυπο. Το 1929 ομάδα Γερμανοαμερικανών οργάνωσε και πραγματοποίησε σε αμερικανικό έδαφος την πρώτη έξοδο γυμνιστών.

Η περίοδος 1945-1960, χαρακτηρίζεται ως η «Χρυσή Εποχή» των «Αποικιών Γυμνιστών» της Αμερικής, χρησιμοποιήθηκαν νέες τοποθεσίες και λειτούργησαν πισίνες κλαμπ και εστιατόρια με τους οπαδούς να απολαμβάνουν στα θέρετρά τους γυμνή αναψυχή με πολυτέλεια και άνεση. Μετά το 1960 στη Βόρεια Αμερική ο γυμνισμός απέκτησε αναγνωρισιμότητα και έγινε περισσότερο αποδεκτός, μέσω του κινήματος της «ελεύθερης παραλίας», το οποίο ξεκίνησε από μια ομάδα που αρνιόταν να συνοδοιπορήσει με τους οπαδούς της επίσημης οργάνωσης γυμνιστών (Andriotis, 2013); (INF-FNI, 2016).

Οι πρώτοι γυμνιστές θεώρησαν υπεύθυνα τα ρούχα, και τα καταδίκασαν, ως επικίνδυνα για την σωματική και ψυχική τους υγεία, ως εμβληματικά των ταξικών διακρίσεων και ως μέρος του «καταπιεστικού σεξουαλικού καθεστώτος» με αποτέλεσμα την εξύψωση του κοινωνικού γυμνού σε διάσταση ιατρικού, φιλοσοφικού και πολιτικού κινήματος ικανού να αποκαταστήσει

«τις κοινωνικές βλάβες» (φύλο, τάξη, κοινωνικές - ανισότητες) (Monterrubio & Valencia, 2018).

3.6 Εννοιολογική Προσέγγιση

Ο γυμνιστικός τουρισμός εκλαμβάνεται ως ψυχαγωγική δραστηριότητα, η οποία κατανοείται μέσα από μια σύνθετη ερμηνεία της Φύσης, της ανθρώπινης φύσης, και των φυσικών τοπίων (Monterrubio & Valencia, 2018). Ως στάση ζωής και τουριστικής συμπεριφοράς στηρίζεται στη φιλοσοφία πως το γυμνό σώμα εναρμονίζεται με τη φύση και τη ζωή μέσα σε αυτή. Αποτελεί μια κοινωνική τουριστική δραστηριότητα naturism (nudism) που εκδηλώνεται με την έκθεση του γυμνού σώματος το οποίο θεωρείται φυσιολογικό και αποδεκτό. Στην Αγγλική τουριστική ορολογία εμφανίζεται με τους όρους naturism tourism ή naturist tourism ή nudism tourism.

Από την προσπάθεια που κατέβαλαν μελετητές να προσδιορίσουν την έννοια του γυμνιστικού και γυμνιστικού τουρισμού, προέκυψε ο όρος «γυμνιστής», ως έκφραση της έννοιας του κοινωνικού «γυμνού» και της εκδήλωσης ταξιδιών που συμπεριλαμβάνουν και άλλες στερεότυπες τουριστικές δραστηριότητες. Ο γυμνιστικός τουρισμός λαμβάνει μορφή ως ένα συγκέρασμα γυμνιστικού και φυσικού τουρισμού εφόσον ο γυμνιστικός τουρισμός προσφέρει τη δυνατότητα να είσαι γυμνός και ο φυσικός τουρισμός προσφέρει τη δυνατότητα να είσαι γυμνός με «διάσταση», (Andriotis, 2016).

Η Διεθνής Ομοσπονδία Γυμνιστών (2003) όρισε τον γυμνισμό ως έναν τρόπο ζωής που βρίσκεται σε αρμονία με τη φύση, εκφράζεται μέσα από το κοινωνικό γυμνό και χαρακτηρίζεται από τον σεβασμό προς το περιβάλλον και τον αυτοσεβασμό που διέπει τα άτομα με διαφορετικές απόψεις. Εξ ορισμού απορρέει πως ο γυμνιστικός τουρισμός δεν συνδέεται με έτερες κατακριτέες έννοιες παρά μόνο με την «περιστροφή» του γύρω από τη φύση. Ο γυμνισμός διαχωρίζει το κοινωνικό γυμνό από τη σεξουαλική διάσταση και εστιάζεται στην άποψη πως η φύση έχει τα συστατικά εκείνα που λειτουργούν ως ιάματα για τον άνθρωπο (Monterrubio & Valencia, 2018). Την τελευταία δεκαετία οι ταξιδιώτες που επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν σε αυτήν την μορφή τουρισμού παρουσιάζουν αύξηση και η ανάπτυξη της ειδικής αυτής μορφής είναι εντυπωσιακή. Το γεγονός αυτός έδωσε την ώθηση για την διεξαγωγή πολλών μελετών που αφορούν στην κουλτούρα του γυμνού και εστιάζουν σε θέματα ψυχολογίας, πρακτικών και γενικών στάσεων απέναντι στο γυμνό, κ.ά.

Μελέτες υποστηρίζουν πως έχει αυξηθεί σε παγκόσμια κλίμακα η ζήτηση του γυμνιστικού τουρισμού και σε αυτό συντελούν και τα διεθνή γεγονότα γυμνιστών όπως το «World Γυμνή ποδηλασία», «Εβδομάδα γυμναστικής αναψυχής» κ.ά., που προσελκύουν πολλούς πλήθος οπαδών, (Andriotis, 2016). Οι μελέτες όμως δεν είναι επαρκείς για να προσδιοριστούν επακριβώς τα κίνητρα και να σκιαγραφηθεί το προφίλ των τουριστών. Επιπλέον, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο αριθμός των συγκεκριμένων τουριστών επειδή εκτός από τα άτομα που ταξιδεύουν σε θέρετρα γυμνιστών με μόνο κίνητρο τον γυμνισμό υπάρχουν και εκείνα τα άτομα που ασκούν τον γυμνισμό ως περιστασιακή δραστηριότητα σε συνδυασμό με άλλες τουριστικές δραστηριότητες (Ανδριώτης, 2003).

3.7 Κίνητρα νατουριστών τουριστών

Ο νατουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που στηρίζεται στην επιθυμία των τουριστών για γυμνή αναψυχή με κίνητρο τη συμμετοχή σε γυμνές δραστηριότητες σε συνδυασμό με άλλα κίνητρα όπως περιήγηση στα αξιοθέατα, κοινωνικοποίηση, επαφή με τον πολιτισμό κ.ά. Οι νατουριστές ταξιδεύουν περισσότερο για να βιώσουν αναψυχή, ηρεμία και χαλάρωση και λιγότερο να γνωρίσουν άλλα μέρη (Monterrubbio & Valencia, 2018); (Andriotis, 2013). Από τη μελέτη του Ανδριώτη (2016), με αναφορά στον Casler (1964), προκύπτει πως η «περιέργεια» ήταν το ουσιαστικό κίνητρο για να επισκεφτεί κάποιος έναν χώρο γυμνιστών με τα μέλη των ομάδων γυμνισμού να υποστηρίζουν πως η επιλογή τους συσχετίζεται με την ελευθερία, την αναψυχή και την αυτοβελτίωση και πως ο Weinberg (1967) ανέδειξε ως βασικό κίνητρο την σεξουαλική περιέργεια.

Τα κίνητρα των ταξιδιωτών που κινούνται σε νατουριστικά πλαίσια κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: ανθρώπινα κίνητρα, κίνητρα για ταξίδια και κίνητρα γυμνισμού/φυσισμού. Κυρίαρχα κίνητρα αφορούν σε οφέλη κοινωνιολογικού ενδιαφέροντος όπως η ελευθερία, η αναψυχή, η απόλαυση της φύσης, η οικογένεια, η φιλικότητα και η κοινωνικότητα (Andriotis, 2016). Στα κίνητρα συμπεριλαμβάνονται η απλή περιέργεια, η απελευθέρωση ατόμων διαφορετικών αντιλήψεων, η ευκαιρία εξερεύνησης της σεξουαλικής τους ταυτότητας και η αποκόμιση εμπειριών και συναισθημάτων που καταπιέζονται σε δημόσιους χώρους, η βελτίωση της εικόνας και η ενεργοποίηση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης (Monterrubbio & Valencia, 2018). Η περιέργεια είναι ικανή να ενεργοποιήσει ένα ταξίδι γυμνισμού ή η προτροπή φίλων και η διάθεση/ανάγκη αυτοβελτίωσης αναψυχής και ελευθερίας.

Όποια και να είναι τα κίνητρα και είτε έχουν σχέση με ουτοπικά ιδανικά είτε με αυθόρμητη εκδήλωση για ικανοποίηση μιας ευκαιρίας οι γυμνιστές διέπονται από σεβασμό και αποσυνδέουν το γυμνό από τη σεξουαλικότητα (Andriotis, 2016). Κατά τη διάρκεια της τουριστικής τους δραστηριότητας οι τουρίστες μπορούν να συμμετέχουν και σε άλλες δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων θαλάσσιο σκι, γιόγκα, ομιλίες, ζωγραφική σώματος, τοπικές παραδοσιακές εκδηλώσεις χορούς και ζωντανή μουσική κ.ά.

3.8 Φραγμοί: Κοινωνικό-πολιτιστικά στοιχεία και Αλληλεπίδραση τουριστών

Ο τουρισμός ως κινητική δραστηριότητα επικοινωνεί άτομα με διαφορετικά ή και αντικρουόμενα πολιτισμικά και ηθικά στοιχεία και διαφορετικές αξίες με αποτέλεσμα να αποδίδεται διαφορετική ερμηνεία σε συμπεριφορές και στάσεις ζωής. Η αλλαγή περιβάλλοντος των τουριστών μεταβάλλει τον ψυχισμό τους χαλαρώνει την συμπεριφορά τους και τους οδηγεί σε απαξιωτικές στάσεις εκ μέρους των ντόπιων. Ο γυμνισμός έχει επικρατήσει σε μεγάλο τμήμα των πληθυσμών (μελέτη (Andriotis, 2016) με αναφορά στον Goodson, 1991), δεν είναι όμως «τρόπος ζωής» ή σύνηθες φαινόμενο ανά την οικουμένη. Από μελέτες έχει διαπιστωθεί πως το «δίκαιο» άτομο πιστεύει πως το δημόσιο γυμνό είναι ανήθικο (Andriotis, 2016), και στις Δυτικές κοινωνίες κάθε μορφή γυμνού θεωρείται αποκλίνουσα συμπεριφορά, αποτελεί ασυδοσία και φέρει δυσμενείς τίτλους όπως ανήθικο, άσεμνο διεστραμμένο κ.λπ. (Monterrubio & Valencia, 2018). Η αντιμετώπιση του γυμνού που διαμορφώνεται από μια θρησκοληψία και μια ιδιάζουσα ηθική λειτουργεί ανασταλτικά για την ανάπτυξη του γυμνιστικού τουρισμού, οδηγεί την δραστηριότητά του σε «απόμερα μέρη» και φέρνει τους ταξιδιώτες στην ανάγκη άμυνας και απόκρουσης των «κατηγοριών», παρά την πεποίθησή τους για τα ηθικά, κοινωνικά και ψυχολογικά οφέλη της πρακτικής τους.

Ο γυμνιστικός τουρισμός εκδηλώνεται σε ακτές και παραλίες που συγκεντρώνουν φυσικά στοιχεία θάλασσα, ήλιο, άμμο, άνεμο και το ανθρώπινο σώμα και εκεί πραγματοποιούνται δραστηριότητες που προσφέρουν την εμπειρία της χαλάρωσης και επιτρέπουν συναναστροφές με άτομα ίδιων αντιλήψεων. Ο συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων καθιστά τις παραλίες δημοφιλείς προορισμούς, (Monterrubio, 2013).

Η παραλία χαρακτηρίζεται από τους Monterrubio και Valencia, (2018), ως «οριακός» χώρος, αφού συντελεί στη μετάβαση των ατόμων από ένα προκαθορισμένο πλαίσιο ζωής σε ένα άλλο περισσότερο απελευθερωτικό και φιλελεύθερο που αντιπροσωπεύει την

απελευθέρωση των ανθρώπων από τα επιβαλλόμενα κοινωνικά στερεότυπα (Morgan & Pritchard, 2005). Επιπλέον, οι ίδιοι θεωρούν την επαφή των γυμνιστών με το φυσικό περιβάλλον της παραλίας ως μέσον απομάκρυνσης από κοινωνικές πρακτικές που επιβάλλει η ένδυση ως παρωχημένο κοινωνικό κατασκευάσμα, και την πρακτική του δημόσιου γυμνισμού τη συσχετίζουν με το άτομο, την εμπειρία της χαλάρωσης και την κοινωνικοποίηση με άτομα ανάλογων αντιλήψεων.

Ωστόσο οι παραλίες δεν είναι μόνο χώροι αναψυχής και γυμναστικής. Από την φυσική κατασκευή τους προσφέρουν ελκυστικούς σεξουαλικούς χώρους και ενίοτε γίνονται χώροι σεξουαλικών ευκαιριών για γυμνιστές: από την ηδονοβλεψία και τον επιδειξισμό έως τη σεξουαλική επαφή. Μελετητές αναφέρονται σε παραλίες που συχνά κατακλύζονται από άτομα που εξερευνούν την σεξουαλική τους ταυτότητα, ή εκφράζουν καταπιεσμένα συναισθήματα και τα κίνητρά τους βασίζονται στην απλή περιέργεια ή στη διάθεση να παρακολουθήσουν τα γυμνά σώματα των άλλων ενώ συχνά λαμβάνουν χώρα σεξουαλικές πράξεις από ομοφυλόφιλα ή ετεροφυλόφιλα ζευγάρια (Monterrubio & Valencia, 2018); (Andriotis, 2010); (Pearce, 1992).

Το γεγονός αυτό καταδεικνύει αφενός πως οι πρακτικές γυμνισμού δεν ακολουθούν πάντα τη φιλοσοφία του και κάνει ευδιάκριτη την λεπτή γραμμή διαχωρισμού γυμνιστών και γυμνιστών και αφετέρου οδηγεί τους ντόπιους στην καταδίκη των παραλιών και στον χαρακτηρισμό τους ως πόλους έλξης ατόμων με παρεκκλίνουσα συμπεριφορά.

3.9 Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας

Η αλληλεπίδραση τουριστών και πληθυσμών των χωρών υποδοχής είναι ζήτημα που απασχολεί την κοινωνιολογία του τουρισμού και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους εξαρτώνται από τις πολιτισμικές, ηθικές, θρησκευτικές και εθιμοτυπικές διαφορές τους ενώ η ποιότητα των σχέσεων τους εξαρτάται από την ένταση των διαφορών αυτών (Andriotis, 2016). Από τη μελέτη των Monterrubio & Valencia, (2018) με αναφορά στους Douglas, Rasmussen, & Flanagan, (1977), προκύπτει πως ο γυμνισμός, αναλύόμενος μέσα σε κοινωνικοπολιτιστικά πλαίσια, σε ορισμένες δυτικές κοινωνίες θεωρείται κοινωνική «απόκλιση» αφενός λόγω της επικρατούσας αντίληψης ότι παραβιάζει το κοινωνικό status και αφετέρου λόγω της υιοθέτησης απαξιωτικών συμπεριφορών των τουριστών,

Παράγοντες όπως η συμπεριφορά των τουριστών, η καταχρηστικότητα των παραλιών, οι ηθικολογικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις των πληθυσμών, κ.ά., δύνανται να λειτουργήσουν ανασταλτικά για την εδραίωση και την ανάπτυξη της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού. Από την μία πλευρά, οι τουρίστες που επιλέγουν την τουριστική γυμνιστική δραστηριότητα για να βιώσουν την άμεση επαφή με τη φύση, να χαλαρώσουν και να απαλλαγούν από την καταπίεση της καθημερινής συμβατικότητας, υφίστανται μεταπτώσεις ψυχολογικές, σωματικές και χρονικές (Monterrubio & Valencia, 2018) οι οποίες ενίοτε τους οδηγούν σε συμπεριφορές μη αποδεκτές από τους ντόπιους. Από την άλλη, οι ντόπιοι που εκτίθενται μόνιμα σε επαφές με τουρίστες και έρχονται πολλάκις αντιμέτωποι με παραβατικές συμπεριφορές, με γνώμονα τον τρόπο που έχουν δομήσει τη ζωή τους σε τοπικές κανονιστικές αρχές και κανόνες, δυσπιστούν στην ιδέα του γυμνού και στιγματίζουν τους τουρίστες.

Παρ' όλα αυτά, για την τουριστική πραγματικότητα οι παραλίες αντιπροσωπεύουν την απελευθέρωση των ατόμων από τις κανονιστικές πρακτικές και την απομάκρυνσή τους από την καθημερινότητα. Είναι ο χώρος της ελευθερίας, της απόδρασης της ανεμπόδιστης κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της μετάβασης από έναν σταθμό της ζωής σε έναν άλλον.

Από μελέτη των Monterrubio και Valencia (Monterrubio & Valencia, 2018), προκύπτει πως μπορεί οι ντόπιοι να μην εγκρίνουν ακραίες συμπεριφορές αλλά από τη συχνή επαφή εξοικειώνονται με αποτέλεσμα να επαναπραγματεύονται, σε χωρικό επίπεδο, οι συμπεριφορές. Σύμφωνα με την ίδια μελέτη η στάση των ντόπιων, η αποδοχή ή και η ανοχή συμπεριφορών, απέναντι στους τουρίστες εξαρτάται από την οικονομική κατάσταση των τουριστών, δηλαδή από τα «αντιληπτά» οφέλη του τουρισμού (με αναφορά στη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής, Zhang, Inbakaran και Jackson, 2006).

Η κατανόηση των ταξιδιωτών για την διαφορετικότητα των τουριστικών προορισμών ως προς τη δομή, τη λειτουργία, τον πολιτισμό, τη θρησκεία, την ηθική, κ.ά., θα συμβάλλει στην ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία υποδοχής και θα συντελέσει στην εκπλήρωση του «χρέους» του τουρισμού περί ανάπτυξης αμοιβαίας κατανόησης και σεβασμού μεταξύ των λαών.

Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε περιληπτικά στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην Ελλάδα, θα εστιάζουμε ιδιαίτερα στον γυμνιστικό τουρισμό και θα ακολουθήσει η έρευνα που στοχεύει μέσα από την ανάδειξη των κινήτρων και της έκφρασης

των συναισθημάτων και των εσωτερικών επιθυμιών των τουριστών να αναλυθεί και να καταγραφεί η ανάπτυξη της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού στη χώρα μας.

3.10 Ο γυμνιστικός τουρισμός στην Ελλάδα

Τα πλεονεκτήματα της Ελλάδας που της προσφέρουν αφενός η γεωγραφική θέση της και αφετέρου το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό της υπόβαθρο, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο των προστατευόμενων περιοχών, η παροχή κονδυλίων (εθνικών και κοινοτικών) καθώς και η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του πληθυσμού (Μαντρατζής, 2016), συνετέλεσαν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο Οικολογικός, Φυσιολατρικός, ο Θρησκευτικός, ο Επαγγελματικός, Υγείας κ.ά.

Στην σύγχρονη εποχή οι υπαίθριες δραστηριότητες βρίσκονται στις πρώτες θέσεις ζήτησης των ταξιδιωτών με τους adventure travelers (ταξιδιώτες περιπέτειας) ή millennials να αυξάνονται διαρκώς. Στοιχεία της εξειδικευμένης διεθνούς πλατφόρμας Adrenaline-Hunter.com (TornosNews.gr, 2018), (καλοκαίρι του έτους 2018), εμφανίζουν την Ελλάδα ως τον τρίτο παγκόσμιο προορισμό για υπαίθριες δραστηριότητες. Από την ίδια πλατφόρμα προκύπτει πως τα ταξίδια αυτά προτιμώνται από ταξιδιώτες ηλικίας 20 -35 ετών και κύριο κίνητρό τους καταγράφεται η ανάγκη να βιώσουν το διαφορετικό και να ανακαλύψουν τη μαγεία του τουριστικού προορισμού υπό την οπτική της διαφοροποίησης και της διαδραστικότητας.

Η διαφοροποιημένη μορφή του γυμνιστικού τουρισμού εμφανίστηκε στην Ελλάδα πριν αρκετές δεκαετίες χωρίς όμως να τύχει αποδοχής ή επιδοκimasίας. Στην Ελλάδα του 2000 ο γυμνιστικός τουρισμός εντασσόταν στις «ελάσσονες μορφές τουρισμού», αποτελούσε έναν θεσμό που κρινόταν και κατακρινόταν από κανόνες, φορέων και από ηθικές και αξίες μιας κοινωνίας που πίσω από το φιλελεύθερο πνεύμα κρύβει αναστολές και φοβίες που ενυπάρχουν στα άτομα από καταβολής κόσμου. Παρουσιαζόταν ως μια «μικρή μορφή» με μια «αντικοινωνική» πελατεία απροσδιόριστης κοινωνικής και οικονομικής προέλευσης που δραστηριοποιείτο σε «κλειστούς» χώρους (Σφακιανάκης, 2000). Είκοσι χρόνια μετά, στην Ελλάδα του 2021 ο γυμνιστικός τουρισμός αποτελεί μια εξειδικευμένη μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται ταχύτατα συμβαδίζοντας με την ανάπτυξη της ειδικής αυτής μορφής που παρουσιάζεται στην Γερμανία, Κροατία, Γαλλία και Ισπανία (Andriotis, 2016)

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram κ.λ.π.) προβάλλονται ελκυστικές παραλίες (Αντιπάρου, Αγκιστρίου, Μυκόνου, Σαντορίνης, Ρόδου κ.ά), που συγκεντρώνουν πλήθος ταξιδιωτών και από την αλληλεπίδραση των χρηστών διαπιστώνεται μια αυξημένη αποδοχή του γυμνισμού τόσο σε παραλίες που έχουν χαρακτηριστεί «ως γυμνιστικές» όσο και σε μεικτές. Επιπλέον, από τα ίδια μέσα διαπιστώθηκε η ύπαρξη Naturist Clubs – ξενοδοχείων, στη Ρόδο, την Κεφαλονιά και την Κρήτη - νησιά των οποίων οι παραλίες είναι από τις πλέον δημοφιλείς και έλκουν πληθώρα γυμνιστών – που λειτουργούν ως κέντρα παραθεριστών γυμνιστών, συνεργάζονται με τη Διεθνή Ομοσπονδία Γυμνιστών (INF/FNI) και τηρούν πρωτόκολλο για την αгаστή συνύπαρξη των ταξιδιωτών και την απρόσκοπτη εκπλήρωση των τουριστικών τους δραστηριοτήτων. Σε μη αδειοδοτημένες (TOURnet, 2022) παραλίες και σε περιόδους τουριστικής αιχμής απαγορεύεται η εκδήλωση της τουριστικής δραστηριότητας και τους ταξιδιώτες φιλοξενούν απομονωμένοι κολπίσκοι και παραλίες μακριά από τα χωριά και τους ντόπιους.

3.11 Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας για τον γυμνιστικό τουρισμό στην Ελλάδα

Από την ξένη βιβλιογραφία τεκμηριώνεται η ύπαρξη και λειτουργία του γυμνιστικού τουρισμού, η ανάπτυξή του, η ένταξή του στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που συσχετίζονται με τη φύση και το περιβάλλον - καθότι πληροί όλες τις προδιαγραφές που τον εντάσσουν σε αυτήν την κατηγορία-, και διατυπώνονται θέσεις όπως: ο τουριστικός γυμνισμός δεν είναι «επίδειξη» αλλά «τρόπος ζωής», «έκφραση ελευθερίας και τρόπος «απαλλαγής από τα ταμπού» (Andriotis, 2013) (Monterrubio & Valencia, 2018).

Όμως για την ανάπτυξη της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού στην Ελλάδα δεν βρέθηκαν επαρκείς μελέτες και από την επίσημη βιβλιογραφία δεν προέκυψαν επαρκή στοιχεία που να αφορούν τόσο στην ευρύτερη μελέτη του γυμνιστικού τουρισμού στην χώρα μας όσο και στα κίνητρα των τουριστών. Η αναφορά του Ανδριώτη (Andriotis, 2016) πως οι διακοπές γυμνιστών αποτελούν μια εξειδικευμένη αγορά που αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς και στην Ελλάδα, υποστηρίζεται από την πληθώρα αναρτήσεων που κατακλύζουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και προβάλλουν ελληνικές παραλίες που λειτουργούν ως ελκυστικοί προορισμοί για την εκδήλωση της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Ωστόσο, οι αναρτήσεις δεν δίνουν απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα και δεν συντελούν στην εγγύτερη προσέγγιση του φαινομένου. και ως εκ τούτου μέσα από την έρευνα που ακολουθεί θα διερευνηθούν τα κίνητρα

των τουριστών, θα απαντηθούν ερωτήματα και θα εξαχθούν συμπεράσματα που θα οδηγήσουν στην κατανόηση της ειδικής μορφής του γυμνιστικού τουρισμού στη χώρα μας.

Κεφάλαιο 4^ο

4.1 Μεθοδολογία

Σε ένα ευρύτερο πεδίο η παρούσα έρευνα αφορά στην ειδική μορφή του γυμνιστικού τουρισμού στην Ελλάδα και ο συγκεκριμένος στόχος εστιάζεται στα κίνητρα των γυμνιστών στο πλαίσιο του τουρισμού, και διεξάγεται προκειμένου για τον εντοπισμό των κινήτρων των τουριστών με την προσδοκία να εντοπιστούν και να καταγραφούν τα κίνητρα και να αξιολογηθεί η ειδική αυτή μορφή στο πλαίσιο της ελληνικής τουριστικής πραγματικότητας.

Η έρευνα διενεργήθηκε στο πλαίσιο μια ερμηνευτικής προσέγγισης και ο ερευνητικός σχεδιασμός στηρίχτηκε σε ημιδομημένες συνεντεύξεις ανοιχτού τύπων ερωτήσεων, που σημαίνει πως αρχικές ερωτήσεις λειτούργησαν ως «οδηγός» και στη συνέχεια οι επόμενες ερωτήσεις αναδείχτηκαν από τα δεδομένα (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Η έρευνα σχεδιάστηκε υπό το πρίσμα μιας συγκεκριμένης ερμηνευτικής οντολογικής θεώρησης του κόσμου και της πραγματικότητας (πεποιθήσεις που έχουμε για τον κόσμο και τις γνώσεις που έχουμε γι' αυτόν) και με έναν συγκεκριμένο επιστημολογικό τρόπο παραγωγής δεδομένων (παραγωγή δεδομένων για τη γνώση των πραγμάτων) με συγκεκριμένο στόχο και προϋπάρχουσες ή αναδιατυπωμένες ή ακόμα και αναδυόμενες ερωτήσεις, με συγκεκριμένο δείγμα συμμετεχόντων και καθορισμένο χώρο και χρόνο (Richie & Lewis, 2003).

Η φύση του σχεδιασμού της έρευνας εμπεριέχει ευέλικτη ερευνητική στρατηγική, διεξήχθη σε νατουραλιστικό πλαίσιο που στηρίχτηκε στην αλληλεπίδραση ερευνητή και υποκειμένου -χωρίς διάθεση χειραγώγησης-, χρησιμοποιήθηκαν ευαίσθητες μέθοδοι παραγωγής δεδομένων και ακολουθήθηκε ως μέθοδος έρευνας η ημιδομημένη συνέντευξη. Η ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με σεβασμό στην μοναδικότητα κάθε περίπτωσης και οι κατηγορίες και θεωρίες αναδύθηκαν από τα δεδομένα, δεν «επιβλήθηκαν» a priori, και οι εκροές της μελέτης είναι παραγωγή κατανόησης και ερμηνείας των λόγων των συμμετεχόντων.

Αρχικά και πριν την καταγραφή του σχεδιασμού της έρευνας, γίνεται προσπάθεια εννοιολογικού προσδιορισμού των όρων μέθοδος και μεθοδολογία, της ποιοτικής έρευνας και ο λόγος που επιλέχθηκε για την παρούσα εργασία, η έννοια της συνέντευξης στην ποιοτική

έρευνα και στη συνέχεια αναλύεται διεξοδικά η μεθοδολογία, ο σχεδιασμός της έρευνας η ανάλυση των δεδομένων και τα εξαγόμενα συμπεράσματα.

4.2 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Ως μέθοδος ορίζεται το σύνολο των τεχνικών που χρησιμοποιούνται ή τις διαδικασίες που ακολουθούνται για τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων που αφορούν σε μια έρευνα. Ως μεθοδολογία ορίζεται το πλαίσιο που εμπεριέχει στρατηγικές και σχέδια δράσης που μας οδηγούν σε κάποια συγκεκριμένη μέθοδο.

4.3 Εννοιολογικός προσδιορισμός της ποιοτικής έρευνας

Σύμφωνα με μελέτες δεν έχει επιτευχθεί ένας ακριβής ορισμός για την ποιοτική έρευνα . Οι Ritchie and Lewis (Richie & Lewis, 2003) στο βιβλίο τους αναφέρουν πως οι Denzin και Lincoln (2005) ορίζουν πως η ποιοτική έρευνα είναι μια «εντοπισμένη» δραστηριότητα, χρησιμοποιείται ως γενική κατηγορία και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα μεθόδων και προσεγγίσεων (συνεντεύξεις, συνομιλίες, φωτογραφίες, ηχογραφήσεις κ.ά.) και έχει ως πυρήνα την πραγματικότητα. Είναι μια νατουραλιστική ερμηνευτική προσέγγιση που προκύπτει από την κατανόηση των νοημάτων που αποδίδουν οι άνθρωποι στα φαινόμενα (οι ποιοτικοί ερευνητές μελετούν τα φαινόμενα στο φυσικό τους πλαίσιο, και προσπαθούν να δώσουν νόημα με την κατανόηση και ερμηνεία των νοημάτων που τους μεταφέρουν οι άνθρωποι).

Από το ίδιο βιβλίο προκύπτει η οριοθέτηση της ποιοτικής έρευνας ως η *«οποιαδήποτε έρευνα που δε βασίζεται σε καταμέτρηση ή ποσοτικό προσδιορισμό του υλικού»* (Strauss and Corbin, 1998: 11). Συγκεκριμένα αναφέρεται πως οι Strauss και Corbin οριοθετούν την ποιοτική έρευνα όπως οποιαδήποτε έρευνα που δεν βασίζεται κυρίως σε καταμέτρηση ή ποσοτικό προσδιορισμό του εμπειρικού υλικού: *«Με τον όρο «ποιοτική έρευνα» εννοούμε κάθε είδος έρευνας που παράγει ευρήματα που δεν προέκυψαν με στατιστικές διαδικασίες ή άλλα μέσα ποσοτικοποίησης»* (Strauss and Corbin, 1998: 11). Χαρακτηριστικά της ποιοτικής έρευνας είναι ο ευέλικτος σχεδιασμός της, το πλούσιο υλικό που συλλέγεται, και η σημασία των εξαγομένων στοιχείων που προκύπτουν από τους συμμετέχοντες καθώς και η ανάλυση και ερμηνεία αυτών (Richie & Lewis, 2003).

Με δεδομένα τα χαρακτηριστικά και την αναφορά (Monterrubbio & Valencia, 2018) πως η ποιοτική έρευνα αρμόζει περισσότερο για τη διερεύνηση ευαίσθητων προσωπικών θεμάτων

και η εκδήλωση της γυμνιστικής τουριστικής δραστηριότητας είναι προσωπική και ιδιαίτερη έκφραση των ατόμων, για την επίτευξη των στόχων (λόγου χάριν, την ανάδειξη των κινήτρων που ώθησαν τα άτομα στην επιλογή του γυμνιστικού τουρισμού, τον τρόπο εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας κ.ά.), της παρούσας μελέτης και για την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων από την διερεύνηση των υπό μελέτη ερωτημάτων, προτιμήθηκε/υιοθετήθηκε μια ποιοτική έρευνα που θα βασίζεται σε ατομικές συνεντεύξεις όπου το Υποκείμενο της έρευνας θα έχει την ευκαιρία να εκφράσει λόγους και συναισθήματα που το προτρέπουν να επιλέξει ταξίδια αυτής της μορφής.

4.4 Η έννοια της συνέντευξης

Η επιλογή ποιοτικής έρευνας για την διεξαγωγή της παρούσας μελέτης βασίστηκε, εκτός των άλλων, στην προοπτική να επιτευχθεί διείσδυση στο υπό ερεύνηση θέμα, μελετώντας τις θέσεις των ανθρώπων με όρους πραγματικών διεργασιών και όχι με στατιστικά στοιχεία. Ως μέθοδοι συλλογής δεδομένων στην ποιοτική έρευνα καταγράφονται η παρατήρηση, η συνέντευξη, οι ομαδικές συζητήσεις, κ.ά. Η συνέντευξη είναι περισσότερο ενδεδειγμένη τεχνική της επιστήμης αφενός γιατί οι άνθρωποι δείχνουν μεγαλύτερη επιθυμία να μιλήσουν από το να γράψουν και αφετέρου ο ερευνητής κατά τη διάρκεια της συνέντευξης έχει την δυνατότητα να βοηθήσει το υποκείμενο της έρευνας στο να κατανοήσει τα ερωτήματα και το εξαγόμενο αποτέλεσμα να είναι εγγύτερο στην πραγματικότητα.

Με βάση το δεδομένο αυτό, στην παρούσα μελέτη διεξήχθησαν δώδεκα (12) ημιδομημένες συνεντεύξεις για να διερευνηθούν διεξοδικά και σε βάθος, ερωτήματα και κατά κύριο λόγο ερωτήματα που αφορούν στα κίνητρα των τουριστών, προκειμένου για την κατανόηση της ανάπτυξης του γυμνιστικού τουρισμού στην Ελλάδα. Η ημιδομημένη συνέντευξη πάνω στην οποία στηρίχτηκε η έρευνα είναι συνήθης μέθοδος παραγωγής ερευνητικού υλικού, επιτρέπει τη διερεύνηση του θέματος σε βάθος και επιφέρει πλούσιες πληροφορίες (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Ως μέθοδος χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και απαιτεί επικοινωνιακές δεξιότητες και μεγάλη ενσυναίσθηση.

Η ημιδομημένη συνέντευξη είναι ευέλικτη μορφή συνέντευξης κατά την οποία χρησιμοποιούνται κάποιες ερωτήσεις ως «οδηγοί» για να μην ξεφεύγει ο «νέος» μελετητής από το θέμα, και δίνεται η δυνατότητα μετατροπής, αλλαγής, πρόσθεσης ή αφαίρεσης ερωτήσεων

χωρίς πρωτόκολλο σειράς διατύπωσης αυτών. Επιπλέον, επιτρέπει στον ερευνητή να εμβαθύνει σε όποιο θέμα θεωρεί κατάλληλο και βρίσκει ανταπόκριση από την συνεντευξιαζόμενο.

4.5 Σχεδιασμός της έρευνας

Ο σχεδιασμός της έρευνας είναι το σημαντικότερο «κεφάλαιο» για τη διερεύνηση του ερευνητικού ερωτήματος (Ισαρη & Πουρκός, 2015) και προκειμένου για την εγκυρότητα της παρούσας έρευνας ακολουθήθηκε μια δομημένη διαδικασία, έτσι ώστε κάθε επίπεδο της έρευνας να συνδέεται με συνέπεια συνέχεια και αλληλουχία (Μαντζούκας, 2007).

Η έρευνα περιλαμβάνει τα παρακάτω συστατικά (Ισαρη & Πουρκός, 2015) (Μαντζούκας, 2007):

1. Προσδιορισμός του ερευνητικού πεδίου
2. Καταγραφή σκοπού και στόχων
3. Καταγραφή ερευνητικών ερωτήσεων
4. Πηγές και μέθοδοι παραγωγής ερευνητικού υλικού
  - α. Συλλογή δεδομένων
  - β. Δειγματοληψία
  - γ. Ζητήματα δεοντολογίας στην έρευνα
  - δ. Διεξαγωγή έρευνας
5. Ανάλυση δεδομένων και καταγραφή αποτελεσμάτων
6. Εξαγωγή συμπερασμάτων

4.6 Ερευνητικό πεδίο

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, στο σύνολο ξένες μελέτες, οι θεωρίες για τον γυμνιστικό τουρισμό ελήφθησαν υπόψη και αποτέλεσαν το έναυσμα για την έρευνα αλλά το θεωρητικό πλαίσιο για την ειδική μορφή τουρισμού στην Ελλάδα προκύπτει από την έρευνα.

4.7 Σκοπός και στόχος

Σκοπός της εργασίας είναι, να εντοπιστούν και να αναλυθούν τα κίνητρα των τουριστών του γυμνιστικού τουρισμού στην Ελλάδα, να προβληθεί το προφίλ τους και να σκιαγραφηθεί η τουριστική συμπεριφορά τους. Επιπλέον, να διερευνηθεί η υφιστάμενη κατάσταση του γυμνιστικού τουρισμού στη χώρα μας και να διαπιστωθεί εάν πρόκειται για μια περιστασιακή

μόδα ή παγιωμένη τάση, με δεδομένο πως παγκόσμιες τάσεις συντελούν στην ανάπτυξη του τουρισμού και σηματοδοτούν την ανάπτυξη κοινωνιών και οικονομιών.

4.8 Ερευνητικές ερωτήσεις

Οι ερευνητικές ερωτήσεις, είναι ανοικτές, προσανατολισμένες σε μια γενική κατεύθυνση και αποσκοπούν σε περιγραφές και επεξηγήσεις, ενώ παράλληλα επιτρέπουν την είσοδο αναφυόμενων ερωτήσεων, είναι ευέλικτες, τροποποιούνται ή αναδιατυπώνονται εάν παραστεί ανάγκη, και δεν αποσκοπούν σε συγκεκριμένες ή μονολεκτικές απαντήσεις. Η ποιοτική έρευνα είναι «αναφυόμενη» διαδικασία κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της, καθώς οι ερωτήσεις του ερευνητή ενδέχεται να αλλάξουν εφόσον επιτρέπεται στο υποκείμενο της έρευνας να ορίζει την κατεύθυνσή της (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Ενδεικτικά, και με κάποια μορφή κατηγοριοποίησης αναφέρονται οι ερωτήσεις που λειτούργησαν ως «οδηγοί» κατά την έναρξη των συνεντεύξεων και αφορούσαν σε όλα τα μέλη:

- Η ηλικία,
- Η οικονομική κατάσταση,
- Το μορφωτικό επίπεδο

Στη συνέχεια τέθηκαν ερωτήσεις όπως:

- Τα κίνητρα που τους ωθούν στην συγκεκριμένη μορφή τουρισμού
- Το πως προσλαμβάνουν την ειδική αυτή μορφή τουρισμού,
- Ποια η αντίληψή τους και ποιες οι προσδοκίες τους

Διατυπώθηκαν και επιπλέον ερωτήσεις, διαφορετικές για κάθε μέλος, οι οποίες προέκυψαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων από τα δεδομένα που βρίσκονταν σε συνάρτηση με τις θέσεις και απόψεις τους.

4.9 Πηγές και μέθοδοι παραγωγής ερευνητικού υλικού

4.9.1 Συλλογή δεδομένων

Βασική πηγή δεδομένων για την έρευνά μας είναι οι άνθρωποι και συγκεκριμένα τα άτομα που βρίσκονται στην πλευρά των τουριστών και όχι των ντόπιων πληθυσμών. Η συλλογή ή η παραγωγή των δεδομένων μας έχει συνάφεια με τις εμπειρίες, τις διαδράσεις, τα συναισθήματα, τις δραστηριότητες κ.ά. των τουριστών (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Η ποιοτική

έρευνα δεν στηρίζεται σε τυποποιημένες μεθόδους παραγωγής δεδομένων αλλά βασίζεται σε μη δομημένες ή ημιδομημένες οι οποίες δεν είναι τυποποιημένες, βρίσκονται εγγύτερα στην πραγματική ζωή, είναι περισσότερο ευαίσθητες στο κοινωνικό περιβάλλον στο οποία εξελίσσονται και παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευελιξία (Ισαρη & Πουρκός, 2015) (Richie & Lewis, 2003).

Στην προκειμένη περίπτωση και προκειμένου για εκτενείς και πλούσιες πληροφορίες, ως μέθοδος συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη η οποία επέτρεψε μια στενή διαδραστική και αναπτυξιακή επαφή μεταξύ ερευνητή και συμμετεχόντων (Richie & Lewis, 2003). Η συγκεκριμένη μέθοδος, στηρίχτηκε κατά κάποιον τρόπο σε έναν αριθμό ερωτήσεων οι οποίες είχαν την ευκαιρία αναδιατύπωσης ή αλλαγής κατά την πορεία της έρευνας και σκοπό είχαν να λειτουργήσουν απλά «ως οδηγός» και όχι ως προκαθορισμένο πλαίσιο διεξαγωγής της συνέντευξης.

Τα χαρακτηριστικά τους ήταν η ευελιξία, η εστίαση στο διερευνώμενο θέμα, η συσχέτισή τους με τις εμπειρίες των συμμετεχόντων και στόχευαν στην ανάδειξη και αποτύπωση μιας αλήθειας, που αφορά στον γυμνιστικό τουρισμό στη χώρα μας μέσα από τα μάτια των τουριστών, μέσα από τα κίνητρα, τις προσδοκίες και τις προθέσεις τους.

4.9.2 Δειγματοληψία

Από τη μελέτη των Ισαρη και Πουρκό (Ισαρη & Πουρκός, 2015) όπου γίνεται αναφορά στους Ιωσηφίδη (2008), Patton, (2002), και Marshall (1996), προκύπτει πως στην ποιοτική έρευνα το δείγμα δεν απαιτείται να είναι μεγάλο καθότι δεν υπάρχουν αριθμητικοί περιορισμοί και σταθεροί κανόνες ενώ συγκεκριμένα η Marshall (1996:523), θεωρεί πως *«το κατάλληλο μέγεθος δείγματος για μια ποιοτική μελέτη είναι αυτό που απαντάει επαρκώς στην ερευνητική ερώτηση»*.

Με βάση το σκοπό της έρευνας που στοχεύει στην αξιοπιστία και όχι στην γενίκευση, τα υπό διερεύνηση άτομα αντλήθηκαν μεν από ομάδες γυμνιστών αλλά με τη μέθοδο της δειγματοληψίας και συγκεκριμένα της σκόπιμης τυχαίας δειγματοληψίας (purposeful random sampling). Επιπλέον, αξιοποιήθηκε η στρατηγική της θεωρητικής δειγματοληψίας (ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία της σκόπιμης δειγματοληψίας), η οποία συντελεί στην ανακάλυψη και παραγωγή νέων ιδεών στο πλαίσιο της θεμελιωμένης θεωρίας αλλά και της ανάλυσης των δεδομένων. Αυτό σημαίνει πως η επιλογή των 12 ατόμων, αριθμός ο οποίος αντιστοιχεί στον

αριθμό του δείγματος, δεν προσδιορίστηκε εξ αρχής, αλλά προέκυψε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και ολοκληρώθηκε όταν δεν πρόκυπταν νέα στοιχεία. Όταν δεν υπήρχαν πλέον νέα στοιχεία και τα δεδομένα έφτασαν σε κορεσμό προέκυψε η θεώρηση πως στην παρούσα έρευνα το μικρό δείγμα ανταποκρίνεται στο στόχο μας που αποσκοπεί στην παραγωγή μιας θεωρίας η οποία θα προκύπτει από την ανάδειξη υποκειμενικών εμπειριών, με ιδιαίτερα μοναδικά χαρακτηριστικά και από την σε βάθος κατανόηση αυτών.

Επομένως, για τους προαναφερόμενους λόγους και για την ενδυνάμωση και αύξηση της αξιοπιστίας του δείγματος, συμπεριλήφθηκε μικρό δείγμα ατόμων, ικανών να εξυπηρετήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την έρευνα, ακολουθήθηκε μια προσέγγιση σκοπιμότητας και χρησιμοποιήθηκε η στρατηγική της θεωρητικής δειγματοληψίας η οποία εξυπηρετήσε στην ανακάλυψη και παραγωγή νέων ιδεών.

Οι συνεντευξιαζόμενοι επιλέχθηκαν από μέλη ομάδων που δραστηριοποιούνται στον γυμνιστικό τουρισμό, όπως ομάδες ελεύθερου κάμπινγκ και ομάδες γυμνιστών που υπάρχουν σε σελίδες του διαδικτύου, (δεν ακολουθήθηκε η μέθοδος της «χιονοστιβάδας» όπου το κάθε άτομο προέρχεται από σύσταση άλλου προκειμένου για μια αντικειμενικά τυχαία δειγματοληψία), με αρχική διαδικτυακή και στη συνέχεια τηλεφωνική επικοινωνία. Ενημερώθηκαν για τον ακαδημαϊκό σκοπό της έρευνας και αποδέχθηκαν με προθυμία την συμμετοχή τους. Συνολικά συμμετείχαν δώδεκα ενήλικα άτομα, άνδρες και γυναίκες, ηλικίας μεταξύ 23 και 45 ετών που προτιμούν φυσικά περιβάλλοντα για την εκδήλωση της τουριστικής τους δραστηριότητας και παραλίες όπου το γυμνό είναι αποδεκτό, προέρχονται από διαφορετικά γεωγραφικά ελληνικά διαμερίσματα, με διαφοροποιημένο οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο. Η προτίμηση στο διαφορετικό οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο στηρίχθηκε αφενός στο γεγονός πως το επίπεδο μόρφωσης και η οικονομική κατάσταση είναι από τους παράγοντες που επιδρούν στις αντιλήψεις για τον τουρισμό (Andriotis, 2016) και αφετέρου στο ότι από την ενσωμάτωση στην παρούσα μελέτη διαφορετικών κοινωνικό-δημογραφικών υποβάθρων θα δοθούν πλούσιες πληροφορίες και θα καταγραφεί ποικιλία εμπειριών από άτομα διαφορετικών αντιλήψεων, αξιών και πεποιθήσεων.

Το προφίλ τους καταγράφεται ως εξής: Τα μέλη που συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα δεν προέρχονται, και δεν αντιπροσωπεύουν, συγκεκριμένη οικονομική ή κοινωνική τάξη ή ηλικιακή ομάδα αλλά είναι ένα δείγμα ανεξάρτητο που έχει σκοπό μια γενική αντιπροσώπευση και την εκροή αμερόληπτων συμπερασμάτων. Οι συμμετέχοντες είναι άνδρες και γυναίκες που

διαμένουν στην Ελλάδα, ηλικίας από 23 έως 45 ετών, στο σύνολό τους άγαμοι, εργαζόμενοι, τα επίπεδα μόρφωσής τους καλύπτουν όλο το φάσμα της εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, κάτοχοι μεταπτυχιακών και υποψήφιοι διδάκτορες), και η οικονομική τους κατάσταση κρίνεται από μέτρια έως πολύ καλή.

4.9.3 Ζητήματα δεοντολογίας στην έρευνα

Η έρευνα διεξήχθη με βάση τις κείμενες διατάξεις που αφορούν στην πληροφορημένη συγκατάθεση των συμμετεχόντων στην έρευνα (informed consent), στην διαβεβαίωση εμπιστευτικότητας και διατήρησης της ανωνυμίας με την διασφάλιση του απορρήτου των λεγομένων τους, (τα ονόματα που χρησιμοποιούνται για την πιστή μεταφορά των λεγομένων τους δεν είναι πραγματικά, αλλά έγινε χρήση ψευδωνύμων και οι συνεντεύξεις αποθηκεύτηκαν και προστατεύονται), καθώς και στην προστασία των μελών από ενδεχόμενη βλάβη (άγχος, στρες, δυσφορία, ανάγκη διακοπής κ.λπ.).

4.9.4 Διεξαγωγή έρευνας

Με την πεποίθηση πως στη χώρα μας υπάρχει μια πραγματικότητα που αφορά στον γυμνιστικό τουρισμό που αξίζει να αποκαλυφθεί και να αποτυπωθεί μέσα από την κατανόηση και ανάλυση των νοημάτων των ενεργών τουριστών, έλαβαν χώρα διαδικτυακές συνεντεύξεις προκειμένου να υπάρχει ευελιξία, διαδραστικότητα και να παραχθούν λεπτομερείς και σε βάθος προσωπικές απόψεις και εμπειρίες από τους συμμετέχοντες. Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν με ενσυναίσθηση και τα μέλη ενθαρρύνονταν χωρίς να κατευθύνονται ή να χειραγωγούνται, (Richie & Lewis, 2003).

Αρχικά οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν αναλυτικά για τον σκοπό της έρευνας και χωρίς πίεση ή άλλη πράξη που θα τους προκαλούσε δυσφορία, ή άρνηση εκ προοιμίου, τους ζητήθηκε η συγκατάθεσή τους και η άδειά τους για την ηχογράφηση της συνέντευξης. Τους δόθηκε η διαβεβαίωση της ανωνυμίας, της τήρησης της εχεμύθειας – και για το λόγο αυτό δεν αποκαλύπτονται ονόματα και δεν είναι εφικτή η αναπαραγωγή της συνομιλίας και η πρόσβαση σε αυτήν από οποιονδήποτε άλλον πλην του ερευνητή-, η δυνατότητα να μην απαντήσουν σε ερωτήματα που τους προκαλούν δυσφορία και το δικαίωμα της ελεύθερης αποχώρησης οποιαδήποτε στιγμή, (Richie & Lewis, 2003).

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν από την 20^η Νοεμβρίου μέχρι και την 30^η Δεκεμβρίου διαδικτυακά, σε προκαθορισμένο χρόνο και με μέγιστη διάρκεια τη μία ώρα, με την σύμφωνη γνώμη των συμμετεχόντων και επιβεβαιωμένα πριν την συνέντευξη. Τα δεδομένα αποθηκεύτηκαν σε υπολογιστή και προστατεύονται με κωδικό ασφαλείας και θα παραμείνουν μέχρι την ημερομηνία παρουσίασης της παρούσας εργασίας, ενέργεια την οποία αποδέχτηκαν οι συμμετέχοντες.

4.9.5 Ανάλυση δεδομένων

Οι συνεντεύξεις ολοκληρώθηκαν με τον μέγιστο βαθμό εγγύτητας στον στόχο, με τις ερωτήσεις – οδηγούς να συντελούν στην ομαλή είσοδο στην συνέντευξη και να ακολουθούν εύρυθμα οι προκύπτουσες ερωτήσεις. Μετά την συλλογή των δεδομένων με τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης, έγινε η απομαγνητοφώνηση των κειμένων και ακολούθησε θεματική ανάλυση των δεδομένων, - η θεματική ανάλυση είναι διαδεδομένη μέθοδος στην ποιοτική έρευνα και εξυπηρετεί τον νέο ερευνητή να προσεγγίσει το ερευνητικό υλικό και να εξοικειωθεί μαζί του, να κωδικοποιήσει τις έννοιες, να αναζητήσει τα θέματα, να τα επανεξετάσει και να τα ορίσει (Ισαρη - Πουρκός, 2015) -, με την παρακάτω διαδικασία:

Μετά την απομαγνητοφώνηση και την κατά λέξη καταγραφή των συνεντεύξεων, μελετήθηκαν επισταμένως ώστε να γίνει αντιληπτό το νόημα των όσων ελέγχθηκαν από τους συμμετέχοντες. Στην συνέχεια κωδικοποιήθηκαν οι απαντήσεις με βάση τα κοινά στοιχεία που προέκυψαν και κατόπιν έγινε αντιπαραβολή και σύγκριση δημιουργώντας την 2^{ου} επιπέδου κατηγοριοποίηση με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά που συνδέονται με το θεωρητικό πλαίσιο, (Μαντζούκας, 2007).

Με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης εντοπίστηκαν και θεματοποιήθηκαν επαναλαμβανόμενα μοτίβα και δεδομένα με ίδια χαρακτηριστικά, τα οποία συνδέονται με το θεωρητικό πλαίσιο, και προέκυψαν πέντε θέματα:

- Κίνητρα
- Χώρος και χρόνος εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας
- Πεποιθήσεις και προσδοκίες
- Φραγμοί: Κοινωνικό-πολιτιστικά στοιχεία και Αλληλεπίδραση τουριστών
- Μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης

4.9.6 Αποτελέσματα της έρευνας

Η ανάλυση των συνεντεύξεων βασίστηκε στα λόγια και τις απόψεις των συνεντευξιζόμενων σε συνδυασμό με αναφορές ή μοτίβα που βασίζονται στο εννοιολογικό και θεωρητικό πλαίσιο του γυμνιστικού τουρισμού.

4.10 Κίνητρα

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για το πώς αντιλαμβάνονται τον γυμνισμό, και με ποια κριτήρια επιλέγουν την συγκεκριμένη τουριστική δραστηριότητα (αφόρμηση, παράγοντες υποκίνησης, κίνητρα). Στο σύνολό τους οι ερωτηθέντες απάντησαν υπεραμυνόμενοι «της ελευθερίας, της άμεσης επαφής με τη φύση και της ξεγνοιασιάς» που τους προσφέρει η γυμνιστική τουριστική δραστηριότητα. Για τον 30χρονο Φοίβο «είναι *αίσθηση ελευθερίας*», για τον 29χρονο Οδυσσέα: «*Μου δημιουργεί ένα αίσθημα ελευθερίας, και πως γίνομαι ένα με τη φύση*», για την 29χρονη Δάφνη: «*Απελευθέρωση είναι... Ένωσα ελεύθερη!*» και για τον 45χρονο Άρη: «*Η αίσθηση που μου δίνει η ένωση με τη φύση. Φυσικά μπορώ να πω ότι νιώθω ελευθερία ωστόσο η αίσθηση που κρατάω είναι της άμεσης επαφής με τη φύση*».

Αρκετά από τα μέλη οδηγήθηκαν στην ειδική μορφή τουρισμού είτε από περιέργεια (στοιχείο που προκύπτει και από την έρευνα του Ανδριώτη, 2016), είτε από παρακίνηση γνωστών ή φίλων. Άλλα μέλη οδηγήθηκαν από «μόνα τους», χωρίς προειλημμένη απόφαση να το κάνουν. Αυθόρμητα και χωρίς ιδιαίτερη σκέψη απλά το έκαναν γιατί ένιωθαν αυτήν την «ελευθερία», αυτήν την «άνεση» να διαχέεται στο περιβάλλον, από απλούς ανθρώπους που ένιωθαν άνετα με το γυμνό σώμα τους και η αίσθηση αυτή συνεπήρε και τους ίδιους. Η 31χρονη Ηλέκτρα αναφέρει πως: «*Ανακάλυψα τον γυμνισμό ... Μετά από προτροπή και της παρέας μου που είχαμε πάει εκεί, δοκίμασα για πρώτη φορά*».

Κάποια μέλη ανακάλυψαν τον γυμνιστικό τουρισμό σε «κάποιο ταξίδι», χωρίς προγραμματισμό ή προδιάθεση όπως αποδεικνύει και η μαρτυρία της 23χρονης Καλυψώς: «*ανακάλυψα τον γυμνισμό σε ένα ταξίδι στην...*», ενώ κάποια άλλα οδηγήθηκαν αυθόρμητα, είτε από περιέργεια ή προκειμένου να συμμετάσχουν ενεργά στην ομάδα όπως μας δήλωσε η 23χρονη Αθηνά: «*Έτσι η φάση αυτή ήρθε τελείως τυχαία με μια παρέα που με παρότρυνε... Δεν το είχα ξανακάνει, ... αλλά συμφώνησα ... και τελικά ήταν μια αξέχαστη εμπειρία*».

Η γυμνιστική δραστηριότητα εμφανίζεται ως «στάση ζωής» και έχει ενταχθεί στην καθημερινότητά τους και στο πλαίσιο του σπιτιού τους (ο Ανδριώτης, (2016), αναφέρει πως στον μεταμοντέρνο κόσμο το γυμνό ήταν αποδεκτό στην καθημερινότητα) ή ως αποτέλεσμα καταβολών που προέρχονται από το οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Ο 30χρονος Φοίβος ανήκει στην πρώτη περίπτωση και όπως ανέφερε *«Ξεκίνησα να κάνω μπάνιο γυμνός πολλά χρόνια πριν και κατά τη πορεία επέλεξα να κάνω γυμνισμό. Για μένα ο γυμνισμός η αίσθηση ελευθερίας, μου αρέσει να είμαι γυμνός, και προσπαθώ γενικότερα ως στάση ζωής να είμαι γυμνός ... ακόμα και στο σπίτι μου ...»*. Στην δεύτερη περίπτωση ανήκει η 28χρονη Αφροδίτη η οποία μνήθηκε στον γυμνισμό από την παιδική της ηλικία επηρεασμένη τόσο από το οικογενειακό όσο και από το ευρύτερα κοινωνικό περιβάλλον και από το ευρύτερο περιβάλλον: *«Το γεγονός ότι είμαι από την ... και το γεγονός ότι μεγάλωσα σε ένα περιβάλλον που φίλοι και οικογένεια έκαναν από πάντα γυμνισμό ... οπότε μεγάλωσα μέσα σε αυτό και δεν θα μπορούσα να ξεφύγω! Και στο σπίτι μου ..., η επαφή με το σώμα μας ήταν λίγο πιο άνετη, μεγαλώνοντας ήταν πάρα πολύ απλό να μη με νοιάζει να κάνω μπάνιο γυμνή στη θάλασσα ... αισθάνομαι υπέροχα...»*.

Στο πλαίσιο των διακοπών τα άτομα επιλέγουν τουριστικούς προορισμούς που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά τους και τα προσωπικά τους θέλω. Στην παρούσα μελέτη τα βασικά κίνητρα όπως εκφράστηκαν ταυτίζονται με τα κίνητρα των νατουριστών τουριστών. Λέξεις ή φράσεις όπως «ελευθερία, απόλαυση, διαφυγή από την καθημερινότητα, ξεκούραση, άμεση επαφή με τη φύση», κ.ά. αποτελούν επαναλαμβανόμενο μοτίβο στις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων. Οι νατουραλιστές με τα ταξίδια τους επιδιώκουν να βιώσουν ηρεμία, χαλάρωση και αναψυχή (Monterrubio & Valencia, 2018) (Andriotis, 2016).

Το τρίπτυχο, γυμνό σώμα - θάλασσα και ουρανός αποτελεί για τους γυμνιστές την τέλεια -μέσα σε ένα φυσικό περιβάλλον- απόλαυση και όπως θα πει η 29χρονη Ήρα: *«Η ιδέα του «δεν φοράω το μαγιό μου» είναι κάτι το απελευθερωτικό, πιο κοντά στο πλαίσιο της φύσης. Είναι μια φυσική διαδικασία εναρμοσμένη με τη φύση που προσφέρει μια απολαυστική εμπειρία, μια άνεση και μια διαφυγή από τη νόρμα της καθημερινότητας και από τα αυστηρά κοινωνικά πλαίσια. Είναι πιο απελευθερωτικό, πιο κοντά στο πλαίσιο της φύσης. Είναι πιο φυσικό, πιο φυσική διαδικασία και πιο απολαυστική εμπειρία, πιο άνετο, φεύγεις λίγο από αυτή τη νόρμα της καθημερινότητας, μακριά από αυστηρά πλαίσια....»*.

Ελευθερία, απενοχοποίηση, αποδοχή και σεβασμό στο «διαφορετικό» εκφράζουν τα λόγια της 28χρονης Αφροδίτης: *«Αισθάνομαι ελευθερία, τώρα πια νιώθω πολύ ωραία. Ούτε να γδυθώ μπροστά στον κόσμο δεν νιώθω άβολα. Γενικά θεωρώ πολύ υγιείς ψυχολογικά να έχουμε μια καλή σχέση με το σώμα μας και να σεβόμαστε και τον άνθρωπο λίγο. Οπότε πιστεύω ο γυμνισμός σε βοηθάει λίγο να σεβαστείς και την διαφορετικότητα του άλλου δίπλα σου».*

Η αφορμή για την επιλογή του γυμνιστικού τουρισμού για την 30χρονη Ρέα ήταν το «ολόσωμο» μαύρισμα για να την συνεπάρει στη συνέχεια η μαγεία που αισθάνθηκε: *«Ο λόγος που μου άρεσε αρχικά περισσότερο ήταν το μαύρισμα... Μετά από αυτό όσες φορές έχω κάνει αισθάνομαι μία ελευθερία θα έλεγα μια ανεμελιά, και μια ισότητα να το πω, δεν νοιάζει κανέναν το πως φαίνεσαι γιατί όλοι είναι εκεί για τον εαυτό τους ...»*

Η ελευθερία που παρέχει η γυμνιστική δραστηριότητα είναι μια συνέχεια της προσωπικής ελευθερίας που διέπει τα άτομα και συναρτάται με τον τρόπο σκέψης τους: *« Η ελευθερία είναι αλλού, είναι μέσα σου. .... Είδα την άνεση και την φυσιολογικότητα στον γυμνισμό... Βέβαια αυτό συνέπεσε .....μια παράλληλη απελευθέρωση στο μυαλό μου ...»,* ήταν η θέση που εξέφρασε ο 45χρονος Άρης για να συνεχίσει πως: *«Δεν σκέφτηκα ότι θέλω να κάνω γυμνισμό.... Ήταν τελείως χωρίς σκέψη, γιατί ένιωθα αυτή την ελευθερία, αυτήν την άνεση, υπήρχαν άνθρωποι που ένιωθαν άνετα με το σώμα τους, με έκαναν και μένα να νιώσω άνετα... ένιωσα ότι είμαι σε ένα πεδίο που είμαι άνετος και ευπρόσδεκτος ... και πάντα έτσι νιώθω. Δεν έχω νιώσει ποτέ αρνητικά σε σχέση με αυτό...».*

Στο ίδιο μοτίβο κινείται η πληροφόρηση από τον 39χρονο Ερμή: *« Η αίσθηση του να είσαι όπως ήταν οι άνθρωποι πριν 2- 3000 χρόνια. Ίσως επειδή νιώθω ότι τα ρούχα είναι ένα κομμάτι κοινωνικής επιβολής. Όχι το ρούχο ως ύφασμα, αλλά ως «τρόπος» που ντύνεσαι , οπότε ήθελα να αποβάλλω το «κοινωνικό» από πάνω μου. Ξεκίνησα να κάνω γυμνισμό πριν 10-11 χρόνια και από τότε το επιλέγω. Για μένα είναι η αίσθηση ελευθερίας ως γενικότερη έννοια...».*

4.11 Χώρος και χρόνος εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας

Σε ερώτηση που αφορούσε στον χώρο και τον χρόνο εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας οι συνεντευξιαζόμενοι, ανέφεραν τα ελληνικά νησιά, Αγκίστρι, Εύβοια, Αντίπαρο, Σαμοθράκη, Αμοργό, Σέριφο, Φολέγανδρο και Κεφαλονιά. Η γυμνιστική τουριστική δραστηριότητα εκδηλώνεται, σύμφωνα με τις μαρτυρίες, τους «ζεστούς μήνες» του

καλοκαιριού, αν και κατατέθηκε η πληροφορία πως *«Μερικοί άνθρωποι που έχω μιλήσει κάνουν γυμνισμό όλο το χρόνο»*, και εξ αυτού απορρέει πως υπάρχουν άτομα που δραστηριοποιούνται όλους τους μήνες ανεξαιρέτως.

Οι παραλίες είναι ο «φυσικός» χώρος εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας, (Andriotis, 2013) (Monterrubio & Valencia, 2018). Σε παραλίες που είναι κοινωνικά κατασκευασμένες ως χώρος αναψυχής και περιορισμού (Monterrubio, 2013), εκδηλώνεται ως επί το πλείστον η γυμνιστική τουριστική δραστηριότητα. Συνήθως απόμερες ή προσδιορισμένες ως «παραλίες γυμνιστών», και σπάνια μεικτές, όπου οι γυμνιστές φροντίζουν να είναι διακριτικοί και να μην προκαλούν με οποιαδήποτε πράξη τους τους λουόμενους. Κάποια από τα μέλη δήλωσαν: *«Ερημική παραλία, χωρίς πάρα πολύ κόσμο, είναι ιδανικότερη για να βγάλεις το μαγιό σου. Συνήθως με παρέα που ακολουθεί το πλαίσιο του γυμνισμού»*, ή *«... θα επιλέξω να πάω στην παραλία γυμνιστών ...»*.

Υπήρξε βέβαια και η ενημέρωση πως ο γυμνισμός λαμβάνει χώρα και στο δάσος με την 23χρονη Καλυψώ να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός καθότι *«αισθάνεται περισσότερο ελεύθερη και αντλεί μεγαλύτερη απόλαυση από την άμεση γυμνή επαφή με τη ζωή του δάσους»*. Η μαρτυρία αυτή καθιστά εμφανή την σύνδεση της συγκεκριμένης δραστηριότητας με τον φυσιολατρικό τουρισμό, ο οποίος σύμφωνα με μελετητές, στηρίζεται τόσο στην αναζήτηση των ανθρώπων «αυθεντικότητας, ηρεμίας και ψυχαγωγίας» όσο και στην ανάγκη τους να επιστρέψουν στη φύση αναγνωρίζοντας τα οφέλη που αποκομίζουν από την άμεση επαφή μαζί της (Κομίλης, 2007) (Σφακιανάκης, 2000) (Andriotis, 2013) (Tangeland & Aas, 2010). Εντούτοις, οι παραλίες είναι ο κυρίαρχος χώρος της εκδήλωσης του γυμνιστικού τουρισμού, είναι ο χώρος μετάβασης από την πραγματικότητα στο όνειρο. Οι γυμνιστές επιλέγουν τις παραλίες που αγαπούν, ανεξάρτητα αν είναι μεικτές ή αν έχουν σημανθεί ως καθαρά αμιγείς για γυμνιστές.

Στις ελληνικές παραλίες συναπαντάται πλήθος γυμνιστών, Ελλήνων και αλλοδαπών, κάθε ηλικίας: *«Δεν υπάρχει ηλικιακή ομάδα για το γυμνισμό»*, (Καλυψώ, 23), και *«Δεν υπάρχει συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, αλλά συνήθως άνω των 25 ετών και κυρίως άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας»*, (Αρης, 45), με έντονη παρουσία ατόμων μέσης ηλικίας και άνω: *«έχω την αίσθηση ότι οι περισσότεροι γυμνιστές είναι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας γύρω στα 50»*, Σύμφωνα με τη μελέτη του Ανδριώτη (2016) οι περισσότεροι γυμνιστές ανήκουν σε αυτήν την ηλικία καθότι οι νέοι προτιμούν πολυσύχναστα θορυβώδη μέρη.

Ωστόσο, οι συνεντευξιαζόμενοι, στις μεικτές παραλίες είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί και συνετοί και επιλέγουν να βρίσκονται στα άκρα (απόψεις που έρχονται σε συμφωνία με τις μελέτες των (Monterrubio & Valencia, 2018) (Andriotis, 2013) και όχι ανάμεσα στους λουόμενους που ενδεχόμενα να έχουν αντίρρηση. Η συμπεριφορά τους αυτή είναι αποτέλεσμα της γνώσης που έχουν πως υπάρχουν άνθρωποι που ενοχλούνται από τον γυμνισμό, νιώθουν ενοχλητικό οτιδήποτε έχει να κάνει με το γυμνό σώμα και αυτό επιβεβαιώνει η μαρτυρία της 28χρονης Αφροδίτης: *«Σε παραλία έχω δεχτεί παρατήρηση και συνήθως κάνουν παρατηρήσεις σε φίλους μου, άντρες. Ότι ενοχλούνται και έχουν παιδιά δίπλα...., δεν μου έχει ξανατύχει είναι ένα μεμονωμένο γεγονός οπότε σε γενικές γραμμές μπορώ να πω ότι υπάρχει η σχετική ασφάλεια στους χώρους των γυμνιστών»*.

Υπάρχει μια μορφή αποδοχής : *«Υπάρχει αποδοχή στο μέρος που είμαι, παίζει πολύ μεγάλο ρόλο αυτό και γι' αυτό δεν έχω αντιμετωπίσει βλέμματα παρενοχλήσεις ή οποιασδήποτε μορφής ενόχληση..»*, (Αρης, 45), και μια συνειδητοποίηση πως: *«οι άνθρωποι που κάνουν γυμνισμό δεν είναι αυτοί που θα παρεκτραπούν και θα κάνουν φασαρίες...»* και η αντίληψη αυτή από τις κοινωνίες υποδοχής, μειώνει τις αντιδράσεις, τα *«άτομα είναι φιλικά και δημιουργείται ένα ζεστό ανθρώπινο κλίμα»*, (Ερμής, 39), αλλά και μια «συστολή», μια αίσθηση φόβου: *«Υπάρχει φόβος, ιδίως επειδή είμαι γυναίκα, ποιον θα πετύχω, τι θα αντιμετωπίσω κ.λπ. ...»*, (Καλυψώ, 23).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως στην ερώτηση για την άσκηση άλλων τουριστικών δραστηριοτήτων η κατά πλειοψηφία απάντηση ήταν πως δεν ασχολούνται με άλλες δραστηριότητες με εξαίρεση το ελεύθερο κάμπινγκ: *«Δε συνδυάζω άλλες δραστηριότητες πλην του κάμπινγκ»* θα μας πουν. Άλλωστε οι περισσότεροι μέσω του κάμπινγκ εκδηλώνουν και την γυμνιστική τους δραστηριότητα, εφόσον μέσω αυτού ικανοποιούν τις ανάγκες τους, παρατείνουν τις διακοπές τους – αξιοποιώντας και τον ελεύθερο χρόνο τους-, και παραμένουν για μεγαλύτερη διάρκεια στη φύση (Jurdana, Milohnic, & Cvelic - Bonifacic, 2009).

Ο 30χρονος Φοίβος είπε: *«Σαν δραστηριότητα συνδυάζετε με το ελεύθερο κάμπινγκ (οπότε εκεί είμαι μόνιμα γυμνός. Οτιδήποτε να κάνω στην παραλία συνήθως είμαι γυμνός, δεν αλλάζει αυτό. Οποιαδήποτε δραστηριότητα «επιτρέπεται» να κάνω γυμνός θα την κάνω»*. Και ο 29χρονος Οδυσσέας δήλωσε πως: *«Γενικά τον γυμνισμό τον έχω συνδυάσει στο μυαλό μου με διακοπές και ελεύθερο κάμπινγκ»*

Επίσης, εκτός από το μπάνιο ως περιστασιακές δραστηριότητες αναφέρθηκαν το περπάτημα, η περιήγηση, το διάβασμα και τα επιτραπέζια παιχνίδια. Οι μαρτυρίες προσιδιάζουν της μελέτης του Ανδριώτη (2013) στην οποία αναφέρεται πως οι συνεντευξιαζόμενοι έλκονταν από την ελεύθερη κατασκήνωση, απείχαν από δραστηριότητες, παρέμεναν αδρανείς, είχαν υιοθετήσει το «γυμνό» στην καθημερινότητά τους και γυμνοί, έπαιζαν μουσική στην παραλία για να διασκεδάσουν.

4.12 Πεποιθήσεις και προσδοκίες

Η περιρρέουσα κατάσταση στην Ελλάδα ταυτίζει το σεξ με το γυμνό: «Ο γυμνισμός έχει συνδεθεί με το σεξ στην Ελλάδα» και ένα «γιατί να βγάλω τα ρούχα μου» διαχέεται και περιορίζει τη σκέψη από το να στραφεί σε ρεαλιστικές απαντήσεις. Η μαρτυρία της 23χρονης Καλυψώς καταδεικνύει την επιρροή που ασκείται στα άτομα από το κοινωνικό περιβάλλον: «Η πραγματικότητα που έφερε ο γυμνισμός σε μένα με έκανε να αλλάξω εντελώς αντίληψη για το τι είναι πραγματικά. Στο μυαλό μου είχα ότι ο γυμνισμός συνδεόταν με το σεξουαλικό κομμάτι ωστόσο διαψεύστηκα. Κατάλαβα ότι αυτά τα δυο πράγματά είναι ξεχωριστά. και γι αυτό συνεχίζω και κάνω». Παρ' όλα αυτά, αποσπάσματα όπως: «η κοινωνία που ζω είναι μικρή και υπάρχουν αρκετά συντηρητικά άτομα που είναι ενάντια, αλλά αυτό σταδιακά εκλείπει...» είναι μηνύματα αισιοδοξίας και στροφής προς έναν κόσμο διαφορετικό τον οποίο θα διέπει κατανόηση, αγάπη και αποδοχή. Η φωνή των γυμνιστών ενώνεται και διαμηνύει τον τρόπο που έμαθαν να ζουν, «Μάθαμε να περπατάμε γυμνοί στην καυτή άμμο και η ζεστασιά να διαπερνά το σώμα μας. ..., δεν έχει κάτι το ανήθικο ή το εξτρίμ. Βιώνουμε το απόλυτο «ξεγύμνωμα» από κάθε τι περιττό...».

Το «κάνω γυμνισμό δε σημαίνει πως κυκλοφορώ παντού γυμνός» θα μας πει η 40χρονη Γέα για να συνεχίσει: «Δεν κάνω τις αγορές μου ή δεν πηγαίνω σε ένα εστιατόριο ή σε ένα μουσείο ή παρακολουθώ τις τοπικές εκδηλώσεις γυμνός. Ζούμε σε μια κοινωνία και αποδεχόμαστε τα ήθη τα έθιμα και ακολουθούμε την κείμενη νομοθεσία ...». Τα μέλη μας θεωρούν αναφαίρετο το δικαίωμά τους στο γυμνισμό προτάσσοντας πάντα τον σεβασμό προς τους άλλους: «Σαφώς όμως έρχεται το ζήτημα του σεβασμού. Αν δηλαδή έρθει μια οικογένεια και αισθάνεται άβολα και μόνο το γεγονός ότι αισθάνεται άβολα θα πάω λίγο παραπέρα... έχουμε τον τρόπο. Μην κάνεις και τον άλλον να νιώσει άσχημα», (Άρης 45).

Η κατανόηση που δείχνουν στον πληθυσμό για αποφυγή συγκρούσεων είναι πηγαία, παράλληλα όμως εκφράζουν πως θα ήθελαν μια διαφορετική πραγματικότητα. Θα προτιμούσαν

σε κάθε παραλία να υπάρχει «και ένα τμήμα για γυμνιστές», να υπάρχει μια ευρύτερη αποδοχή των γυμνιστών «βασισμένη στη θεωρία της δομικής ομοιότητας των ανθρώπινων σωμάτων και στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης του σώματός τους που έχουν οι άνθρωποι», (Ηλέκτρα, 31). Θα επιθυμούσαν να μην αναγκάζονταν οι άνθρωποι να ντρέπονται να κυκλοφορούν γυμνοί ανάμεσα σε μη γυμνούς ανθρώπους. Να μην υπήρχε προκατάληψη και να μην εκλαμβάνεται η συγκεκριμένη συμπεριφορά ως πρόκληση ή ως συμπεριφορά που κρύβει σεξουαλικά υπονοούμενα: «Θα θέλαμε ένα χώρο, μια οριοθετημένη παραλία, που θα αγκάλιαζε εμάς και θα καλοδεχόταν όποιον ήθελε.», (Γέα, 40). Φυσικά από τα ίδια τα μέλη μας αυτό χαρακτηρίζεται ως ουτοπία παρ' ότι δεν αποδέχονται τη σύνδεση του γυμνισμού με το sex , την πρόκληση ή την «επιβολή» μιας συμπεριφοράς που αντίκειται σε παγιωμένες θέσεις και νόρμες. Ο διαχωρισμός που υφίσταται εκλαμβάνεται ως «άσχημος» και συνδέεται με την παιδεία, την θρησκεία και την κοινωνία. Οι προσδοκίες των μελών μας εκφράζουν την ανάγκη τους για απελευθέρωση των ατόμων και αναζητούν, εκτός των άλλων, ανοχή και φιλικότητα: «Θα ήθελα όμως να απελευθερωθεί τελείως από τα ταμπού, ο κόσμος, να μην έχει πρόβλημα, να είναι έτσι ελεύθερα....., θα ήθελα ο κόσμος να είναι λίγο πιο φιλικός με το σπορ. Για μένα οι στιγμές που έχω περάσει κάνοντας κάμπινγκ- γυμνισμό είναι οι καλύτερες στιγμές της ζωής μου», (Οδυσσέας 29).

Η 29χρονη Ήρα, θεωρεί πως θα ήταν ιδανικό να μην υπάρχει διάκριση παραλιών αλλά με τα δεδομένα που υπάρχουν έχει την προσδοκία γι την λειτουργία του γυμνιστικού τουρισμού κάτω από το πρίσμα διευρυμένων παραλιών, θεσμοθετημένων και προσβάσιμων: «Θα ήθελα να μην υπάρχει διάκριση στις παραλίες, γυμνιστών ή μη, ξέρω ότι είναι δύσκολο να γίνει, αλλά θα ήταν ιδανικό. Αν πούμε ότι πάμε σιγά σιγά, θα ήθελα να υπάρχουν περισσότερες παραλίες, νομοθετημένες, να υπάρχει κατοχυρωμένος όρος και να μη χρειάζεται να ψάχνουμε τις απόμερες παραλίες για να μπορούμε να κάνουμε ελεύθερα αυτό που θέλουμε».

Οι συνεντευξιαζόμενοι αισθάνονται ασφαλείς, ανάμεσα σε ομοϊδεάτες ή μη, και εκφράζουν την δραστηριότητά τους ανά δυάδα ή ανά ομάδα γεγονός που τους προσφέρει μια μορφή προστασίας και ασφάλειας: «οι παραλίες γυμνιστών δεν θεωρώ ότι είναι μέρη επικίνδυνα ή κάτι τέτοιο γιατί όλοι εκεί πάνε για τον ίδιο σκοπό. (Δάφνη, 29).

4.13 Φραγμοί: Κοινωνικό-πολιτιστικά στοιχεία και Αλληλεπίδραση τουριστών

Από τα εξαγόμενα των συνεντεύξεων προέκυψαν αρκετοί παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά στην εκδήλωση της γυμνιστικής τουριστικής δραστηριότητας. Τα μέλη μας

εστιάζουν στον αρνητικό ρόλο που διαδραματίζουν στην έκφραση της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού τόσο η εκκλησία όσο και η έλλειψη παιδείας και σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης: *«Στην Ελλάδα ο κόσμος δεν κάνει γυμνισμό, για λόγους κυρίως θρησκείας, που ενοχοποιεί ... τη γύμνια και το γυμνό σώμα και μετά ..., σε πιο κοινωνικό επίπεδο ..., ο περισσότερος κόσμος στο μυαλό του το έχει ενοχοποιήσει και θεωρεί ότι γίνεται για να προκαλέσει και είναι και το έλλειμα παιδείας και σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης..., αλλά θα ήθελα σίγουρα να υπάρχει μια διαπαιδαγώγηση για το σώμα από το σχολείο και από παιδάκια να είμαστε πιο ευαισθητοποιημένοι ως προς τα σώμα μας..»*, θα μας πει η 28χρονη Αφροδίτη, και ο 39χρονος Ερμής: *«Ιδανικό θα ήταν να είμαστε ok με το σώμα μας και να μην ντρεπόμαστε γι' αυτό..., η θρησκεία σε μεγάλο βαθμό έχει δαιμονοποιήσει τη γύμνια, αλλά πιστεύω όλα αυτά με τον καιρό θα αλλάζουν όπως και άλλαξαν πάρα πολλά έως σήμερα»*, με την 30χρονη Ρέα να υπερθεματίζει για την έλλειψη παιδείας: *«..., η βάση και απάντηση σε όλα τα προβλήματα είναι η παιδεία που δεν έχουμε ως λαός. Αν διορθωθεί αυτό όλα τα υπόλοιπα θα είναι εύκολο να αλλάξουν»*.

Οι παραπάνω μαρτυρίες καταδεικνύουν πως στην Ελλάδα, η θρησκεία λειτουργεί ενάντια στον γυμνισμό, άλλωστε κοινωνικές στάσεις που βασίζονται σε ηθικολογικές και θρησκευτικές απόψεις λειτουργούν κατασταλτικά για τον γυμνισμό (Monterrubio & Valencia, 2018) και κατ' επέκταση για την εκδήλωση της γυμνιστικής τουριστικής δραστηριότητας, καθώς ενοχοποιεί την γύμνια και το γυμνό σώμα, η δε κοινωνία εξακολουθεί το συγκεκριμένο μοτίβο της ενοχοποίησης και τη στιγμή μάλιστα που το γυμνό είναι ενταγμένο σε μορφή τέχνης με διεθνείς εκθέσεις και προβολές, με κινήματα γυμνής ποδηλασίας και λειτουργία κλαμπ γυμνιστών, ο συντηρητισμός «ψάχνει» για κρυμμένα κίνητρα πρόκλησης και σεξουαλικών υπονοουμένων.

Από τις ίδιες μαρτυρίες προκύπτει πως το έλλειμα παιδείας και σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης καθώς και η έλλειψη ευαισθητοποίησης και αγάπης ως προς το σώμα μας συνεπικουρούν στην αποφυγή της γυμνιστικής εκδήλωσης. Η θεωρία πως το σώμα μας γυμνό είναι για συγκεκριμένες περιστάσεις και συνθήκες δημιουργεί τον μύθο της ντροπής στην έκθεσή του. Η άρνηση αποδοχής του γυμνού σώματος, η άρνηση να αποδεχτούμε τη διαφορετικότητα οδηγούν στα μονοπάτια της στοχοποίησης και των αρνητικών συμπεριφορών.

Επιπλέον, την εκδήλωση της τουριστικής δραστηριότητας των μελών δυσχεραίνει η δυσκολία πρόσβασης σε συγκεκριμένες παραλίες. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες τα μέλη μας δυσκολεύονται να φτάσουν σε παραλίες όπου θα είναι εφικτό να επιδοθούν στην τουριστική

τους δραστηριότητα και να απολαύσουν τις διακοπές τους ανενόχλητα.: *«κουράζεται κάποιος να περπατάει στις δυσπρόσιτες παραλίες γιατί είναι δύσκολη η μεταφορά τροφίμων νερού κ.λπ. αλλά και να μην έχει σκιά»* (Ρέα, 30) ή *«Πρέπει να πάμε κάπου, να παρκάρουμε, να περπατήσουμε στα κατσάβραχα, πολλή ταλαιπωρία και με ήλιο μαζί ...»* (Οδυσσέας, 29).

Εν τούτοις το ξεπερνούν και, λαμβάνοντας υπόψη πως δεν έχουν δεχτεί ιδιαίτερες παρενοχλήσεις, χλευασμούς, ή απαξίωση συνεχίζουν την δραστηριοποίησή τους δηλώνοντας πως τίποτα δεν μπορεί να τους αποτρέψει ει μη μόνο λόγοι υγείας *(και ιδιαίτερα, «λόγοι υγείας προερχόμενοι από υπερβολική έκθεση στον ήλιο»*, (Αφροδίτη, 28)).

Επιπρόσθετα, από τις συνεντεύξεις εξάγεται πως η ντροπή καθώς και ο φόβος για μια ενδεχόμενη αρνητική αντιμετώπιση λειτουργούν αρνητικά για κάποιον που επιθυμεί να κάνει γυμνισμό: *«Είναι παραλίες που δεν μπορείς να κάνεις...»*, (Αρης 45), ή *«Επιπλέον έχω ακούσει για ντροπή... , δεν έχουμε μάθει ..., να είμαστε ok με το σώμα μας. ..., υπάρχει ένα στερεότυπο ότι το ανθρώπινο σώμα είναι κάτι προσωπικό και το μοιράζεσαι μόνο με άτομα που έχεις σχέση»*, (Οδυσσέας 29).

4.14 Μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης

Σχετικά με τις μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης δεν προέκυψαν στοιχεία αλληλεπίδρασης είτε με τους ντόπιους είτε με τους τουρίστες. Δεν αναφέρθηκε πως αναπτύχθηκαν ιδιαίτερες σχέσεις με τους ντόπιους, (να σημειωθεί πως στη μελέτη του Ανδριώτη (2013), αναφέρεται πως οι ντόπιοι δεν είναι αξιοθέατο για τους τουρίστες και πως οι ανθρώπινες επαφές και ο βαθμός αλληλεπίδρασης είναι περιορισμένα), οι επαφές με τον ντόπιο πληθυσμό περιοριζόταν στα απαραίτητα (αγορές, φαγητό, κ.λπ), και στις συναλλαγές τους οι γυμνιστές ήταν «ευπρεπώς ενδεδυμένοι» και το ίδιο συνέβαινε σε οποιαδήποτε δραστηριότητα λάμβαναν μέρος. Στις παραλίες γυμνιστών βίωσαν φιλικό/ευγενικό κλίμα χωρίς την εμφάνιση απρόοπτων ή επιβλαβών γεγονότων αλλά δεν αναπτύχθηκαν ιδιαίτερες σχέσεις.

Οι περισσότεροι από τους συνεντευξιαζόμενους δεν έχουν δεχτεί σε προσωπικό επίπεδο αρνητικές συμπεριφορές και δεν έχουν δεχτεί προσβλητικά σχόλια.: *«Παρενόχληση ή σχόλιο και τέτοια πράγματα δεν υπήρξαν, γιατί ουσιαστικά η παραλία ήταν γυμνιστών και ένιωθα τουλάχιστον μια ασφάλεια....»*, (Αθηνά, 23), *«Δεν μου έχει τύχει κάποιο περίεργο περιστατικό, κυρίως επειδή δεν κάνω γυμνισμό σε πολυσύχναστες παραλίες με οικογένειες κ.λπ. ...σε παραλίες*

γυμνιστών δεν έχω παρατηρήσει ούτε περίεργα βλέμματα ούτε περίεργες συμπεριφορές ούτε κάτι που θα με κάνει να νιώσω άβολα. Είναι όλοι πολύ φιλικοί μεταξύ τους. Σαν να υπάρχει ένας άτυπος κανόνας και δεν δημιουργούνται τέτοιου είδους προβλήματα», (Ηρα, 29), «Σε όσα μέρη έχω πάει δεν έχω αντιληφθεί αρνητική στάση απέναντι στους γυμνιστές τόσο από τους ντόπιους ή από άλλους που κάνουν τις διακοπές τους εκεί», (Ηλέκτρα, 31).

Η διεπαφή με άλλα άτομα στην παραλία δεν τους κάνει να νιώθουν περίεργα και δεν ντύνονται προκειμένου να επικοινωνήσουν με μη γυμνά άτομα. Επιλέγουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, αυτό του γυμνισμού, και παραμένουν σε αυτό: «πολλές φορές έχουμε μιλήσει με ανθρώπους είναι δεν είναι γυμνιστές δεν έχει σημασία. Αλλά στο σημείο αυτό είναι περισσότερο η δική τους αποδοχή παρά η δική μας. Το αποδέχονται και έρχονται στο σημείο που είμαστε και δεν φοράμε ρούχα», (Άρης 45).

Η μη επικοινωνία δεν ήταν προϊόν απαξίωσης ή αποκλεισμού τους από τους ντόπιους αλλά περισσότερο οφειλόταν στην έλλειψη ενδιαφέροντος από τους ίδιους, χωρίς να εμποδίζουν ή να αποκλείουν την επικοινωνία με άτομα που έδειχναν ενδιαφέρον να επικοινωνήσουν: «Δεν έχω πρόβλημα στο να επικοινωνήσω με κόσμο σε παραλία γυμνιστών, ωστόσο προσωπικά δεν πάω στην παραλία για να μιλήσω. Αν μου μιλήσουν είμαι οκ και άνετος να μιλήσω. Απλά δεν θα επιδιώξω εγώ να μιλήσω», (Ερμής, 39).

Στις παραλίες γυμνιστών εμφανίζεται μεγαλύτερη κοινωνικότητα και περισσότερη διαδραστικότητα σύμφωνα με τη μαρτυρία της 29χρονης Ρέας: «Δεν είμαι τόσο κοινωνική, δεν έχω νιώσει τόσο την ανάγκη να μιλήσω με άλλο κόσμο. ..., στις παραλίες γυμνιστών είμαι περισσότερο κοινωνική γιατί είναι λίγο πιο ομαδικό το κλίμα επειδή όλοι με έναν τρόπο έχουν τον ίδιο σκοπό...Θεωρώ ότι στις άλλες παραλίες πιο δύσκολα επικοινωνείς με άλλο κόσμο».

Συμπεράσματα

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εντοπιστούν και να αναλυθούν τα κίνητρα των τουριστών του γυμνιστικού τουρισμού στην Ελλάδα, να προβληθεί το προφίλ τους και να σκιαγραφηθεί η τουριστική συμπεριφορά τους. Επιπρόσθετα, η έρευνα στόχευε στη διερεύνηση: των μορφών κοινωνικής αλληλεπίδρασης, των πεποιθήσεων/απόψεων των τουριστών, των παραγόντων που δυσχεραίνουν την εκδήλωση της τουριστικής δραστηριότητας, της υφιστάμενης κατάστασης του γυμνιστικού τουρισμού στη χώρα μας καθώς και του «καθορισμού της μορφής» (αν είναι μόδα ή παγιωμένη τάση) του γυμνιστικού τουρισμού στη χώρα μας.

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως οι γυμνιστές επιλέγουν τη γυμνιστική τουριστική δραστηριότητα από μια εσωτερική ανάγκη να βιώσουν την άμεση επαφή με τη φύση και να γευτούν στο έπακρον την ελευθερία, την ξεγνοιασιά και την ηρεμία. Η θέση αυτή υποστηρίζει πως ο γυμνιστικός τουρισμός προσιδιάζει του φυσιολατρικού εφόσον οι μορφές του φυσιολατρικού τουρισμού λαμβάνουν χώρα σε φυσικά περιβάλλοντα και πραγματοποιούνται από την ανθρώπινη ανάγκη για επιστροφή στη φύση (Αυθίνος, 1998) (Σφακιανάκης, 2000) (Κομίλης, 2007) και την άμεση απόλαυση των φαινομένων της φύσης (Tangeland & Aas, 2010). Οι γυμνιστές έχουν την αίσθηση της ελευθερίας, της ανεξαρτητοποίησης, της κινητοποίησης των αισθήσεων, αλλά και αυτή της ασφάλειας, αποκόπτοντας σε μεγάλο βαθμό τη σεξουαλικοποίηση του γυμνού σώματος από τη δραστηριότητα. Οι παράγοντες αναστολής του γυμνισμού περιορίζονται μόνο σε λόγους υγείας, και σπάνια είναι επαρκείς για την πλήρη διακοπή του. Παράλληλα, από την παρούσα μελέτη προκύπτει πως στην χώρα μας η ειδική αυτή μορφή τουρισμού υπάρχει, διενεργείται και αναπτύσσεται και μάλιστα όχι αποσπασματικά, αλλά με σταθερότητα και παγιωμένη πρακτική. Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητη η επισήμανση πως τα κίνητρα των συνεντευξιαζόμενων συνάδουν με τα κίνητρα των νατουριστών όπως προκύπτουν από την βιβλιογραφία (Andriotis, 2016) (Andriotis, 2010) (Monterrubio & Valencia, 2018). Στη μορφή αυτή τουρισμού τα άτομα ενεργοποιούνται είτε από παρακίνηση γνωστών και φίλων, είτε από περιέργεια και παρορμητισμό.

Από την έρευνα συνάγεται ότι η ηλικία, το οικονομικό και κοινωνικό status δεν διαδραματίζουν ρόλο στην επιλογή της γυμνιστικής δραστηριότητας. Ως χώρος εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας προσδιορίζονται κυρίως οι παραλίες, προσδιορισμένες ως

γυμνιστικές, μεικτές, απόμερες ή ερημικές και ενίοτε δυσπρόσιτες. Οι παραλίες καταγράφονται και από τους μελετητές ως σημεία αναφοράς για την εκδήλωση του γυμνισμού και ως χώρος συνάντησης τουριστών διαφορετικών ενδιαφερόντων, προέλευσης και καταβολών (Andriotis, 2016) (Andriotis, 2013) (Monterrubio & Valencia, 2018).

Επιπρόσθετα, καταγράφηκε επέκταση της τουριστικής εκδήλωσης και σε δάσος με τη μαρτυρία πως υπήρξε μεγαλύτερη διαδραστικότητα με το περιβάλλον και η αίσθηση απελευθέρωσης ήταν εντονότερη. Η αλληλεπίδραση με τον περιβάλλοντα χώρο, ντόπιους, κλασικούς τουρίστες και γυμνιστές τηρήθηκε σε τυπικά επίπεδα. Δεν προέκυψαν ευρήματα μιας σε βάθος αλληλεπίδρασης είτε με τους ντόπιους – πέρα των συναλλαγών για φαγητό, αγορές κ.λπ. - είτε με άλλους τουρίστες ομοϊδεάτες ή μη. Η τουριστική τους δραστηριότητα αφορά περισσότερο σε «χαλαρές διακοπές» που εστιάζονται στην παρέα ή την ομάδα τους (Andriotis, 2013).

Ένα σημαντικό στοιχείο που προέκυψε από την έρευνα είναι η θέση και η στάση των μελών πως οι γυμνιστές δεν παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά, δεν προκαλούν και δεν προέρχονται φασαρίες ή προβλήματα από τη συμπεριφορά τους. Αντίθετα, δραστηριοποιούνται στην ειδική μορφή τουρισμού με σεμνότητα, αυτοσεβασμό, επιδεικνύοντας σεβασμό, ενσυναίσθηση και αποδοχή προς τους άλλους και έχοντας την αίσθηση της ισότητας. Η σωστή συμπεριφορά τους οδηγεί στην αποδοχή της παρουσίας τους στον τόπο υποδοχής. Η άποψη έρχεται σε αντίθεση με τη βιβλιογραφία (Monterrubio & Valencia, 2018) και σε αυτή την περίπτωση πρόκειται για διαφορετικά περιβάλλοντα και επιπλέον στην παρούσα έρευνα δεν έχει συμπεριληφθεί ο πληθυσμός υποδοχής. Η γυμνιστική δραστηριότητα συντελεί ώστε να αναπτύξουν καλή σχέση με το σώμα τους, να το αποδεχτούν και μέσα από αυτή τη διαδικασία μαθαίνουν να σέβονται τον άνθρωπο. Η καλή σχέση με το σώμα τους τους οδηγεί σε ψυχολογική ευεξία και υγεία. Στη μελέτη της Jurdana (Jurdana, Milohnic, & Cvelic - Bonifacic, 2009), αναφέρεται πως ο νατουρισμός μπορεί να οριστεί ως αυτοσεβασμός, σεβασμός και αποδοχή προς τους άλλους και οι πληροφορίες των μελών ταυτίζονται με τα ευρήματα της αναφερόμενης μελέτης. Από τα ευρήματα προκύπτει μια συστολή κυρίως στους «νεοεισαχθέντες», στην οποία ενδεχομένως να υποβόσκει μια φοβία ή μια αίσθηση πως δεν είναι πλήρως «αποδεκτοί». Εν τέλει, είναι πιθανόν να έχει επέλθει διαφοροποίηση στην τουριστική συμπεριφορά των naturists και να επικρατεί ισορροπία ανάμεσα στους γυμνιστές

και τους ντόπιους ή τους κλασικούς τουρίστες, να υπάρχει αποδοχή από τις κοινωνίες και να μην δημιουργούνται εντάσεις.

Εντούτοις, παρά τη συνεχή εξάπλωση του γυμνιστικού τουρισμού αναγυγής στη χώρα μας, δεν υπάρχει νομοθετικό/νομικό πλαίσιο που να εξασφαλίζει ή να υποστηρίζει την ειδική αυτή μορφή τουρισμού. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως απαιτείται επαναπροσδιορισμός της τουριστικής προσφοράς και προσαρμογή της στις ανάγκες της διαμορφωμένης τουριστικής ζήτησης. Επιπλέον, η περίπτωση του γυμνιστικού τουρισμού χρήζει περαιτέρω μελέτης για να διαπιστωθεί εάν αυτή η ειδική μορφή παρουσιάζει ή όχι αναπτυξιακή πορεία εάν εντάσσεται στα κοινωνικό πολιτιστικά και περιβαλλοντικά πλαίσια και εάν συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Με δεδομένο πως η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως τουριστική χώρα και υπόκειται σε διεθνή ανταγωνισμό είναι ανάγκη να αναλύονται και να διερευνώνται όλες οι παγιωμένες ή αναδυόμενες μορφές τουρισμού. Όσον αφορά στον γυμνιστικό τουρισμό το ενδεχόμενο να αντιμετωπιστεί ως διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν πιθανόν να την καταστήσει ανταγωνιστικότερη και να της αποφέρει περισσότερα οικονομικά οφέλη.

Βιβλιογραφία

- Andriotis, K. (2010). Heterotopic erotic oases: The Public Nude Beach Experience. *Annals of Tourism Research*, 37(4), 1076-1096.
- Andriotis, K. (2013). The 'antinomian' travel counterculture of Gavdos: An Alternative Mode of Travelling. *Annals of Tourism Research*, 40, 40-58.
- Andriotis, K. (2016). From Nudism and Naturism Tourism to 'Natourism' Defining Natourism and Exploring Natourists? Motivations. *Tourism Analysis*, 21(2), 237-249.
- Cohen, E. (1972). Toward a sociology at international tourism. *Social Research*, 39, 164-182.
- Crompton, J. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of Tourism*, 6, 408-424.
- Dann, G. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of Tourism Research*, 4, 184-194.
- Gartner, W. C. (2001). *Τουριστική Ανάπτυξη, Αρχές, Διαδικασίες και Πολιτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις "Ελλην".
- INF-FNI. (2016). <https://inf-fni.org/about-inf-fni/history-of-inf-fni/>. Ανάκτηση 01 11, 2021, από inf-fni.org: <https://inf-fni.org/about-inf-fni/history-of-inf-fni/>
- Jędrusik, M. (2015). *Nature and Tourism on Tropical and Subtropical Islands*. Warsaw.
- Jurdana, D. S., Milohnic, I., & Cvelic - Bonifacic, J. (2009). The Features of the Naturist Camping Market. *Tourism and Hospitality Management*, 15(2), 177-192.
- Laarman, J. G., & Durst, P. (1987). Nature travel in the tropics. *Journal of Forestry*, 85(6), 43-46.
- Mehmetoglu, M., & Normann, Ø. (2013). The link between travel motives and activities in nature - based tourism. *Tourism Review*.
- Monterrubio, C. (2013). The Nude Beach as a liminal homoerotic place. *Tourism*, 61, 149-166.
- Monterrubio, C., & Valencia, L. (2018, 08 26). Negotiating stigmatisation of deviant behaviour: an exploration of locals' perceptions of nude tourists. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 17(6), 689-709.
- Morgan, N., & Pritchard, A. (2005). Promoting Niche Tourism Destination Brands. *Journal of Promotion Management*, 12(1), 17-33.
- Pearce, D. G. (1992). Alternative Tourism: Concepts, Classifications, and Questions. Στο W. R. Eadington, *Tourism Alternatives : Potentials and Problems in the Development of Tourism Publication of the International Academy for the Study of Tourism* (σσ. 15-30). University of Pennsylvania Press.

- Plimakis , S., Roccatello , L., Rumiz , M., & Cisar-Erlach , A. (χ.χ.). *A roadmap – strategic framework with priority actions for the sustainable development of nature based tourism in Greece*. Athens: Ministry of Tourism, Greece.
- Reisinger, Y., & Mavondo, F. (2004). Explorin the relationships among psychographic factor in the female and male youth travel market. *Tourism Review International*, 8, 69–84.
- Reynolds, P., & Braithwaite, D. (2001). Towards conceptual framework for wildlife tourism. *Tourism Management*, 22(1), 31-42.
- Richie, J., & Lewis, J. (2003). *QUALITATIVE RESEARCH PRACTICE A Guide for Social Science Students and Researchers*. London: SAGE Publications Ltd.
- Tangeland, T., & Aas, Ø. (2010, 07 09). Household composition and the importance of experience attributes of nature based tourism activity products - A Norwegian case study. *Tourism Management*, 32, 822-832.
- TornosNews.gr. (2018, 12 6). Ανάκτηση από www.tornosnews.gr:
<https://www.tornosnews.gr/en/tourism-businesses/thematic-tourism/33648-outdoor-activities-tourism-greece-voted-3rd-destination-in-the-world-for-summer-2018.html>
- TOURnet, C. (2022). <https://www.crete.tournet.gr>. Ανάκτηση 01 01, 2022, από
<https://www.crete.tournet.gr/el/crete-naturist>
- Trauer, B. (2006). Conceptualizing special interest tourism - Frameworks for analysis. *Tourism Management*, 27, 183-200.
- Ανδριώτης, Κ. (2003). Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του. 139-154.
- Αυθίνος, Ι. (1998). *Άσκηση – Άθληση Κινητική Αναψυχή*. Αθήνα: Press Line.
- Βαρβαρέσος, Σ., & Σωτηριάδης, Μ. (2002). Καταναλωτική Συμπεριφορά Τουριστών: Αναγκαιότητα Ολοκληρωμένων Προσεγγίσεων. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 347-390.
- Βαρβαρέσος, Σ. (2013). *Οικονομική του Τουρισμού. Εννοιολογικές, Θεωρητικές και Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Προπομπός.
- Ηγουμενάκης, Ν., Κραβαρίτης, Κ., & Λύτρας, Π. (1999). *Εισαγωγή στον Τουρισμό*. Αθήνα: Interbooks.
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Κρήτη: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και βοηθήματα.
- Καραγιάννη, Ό. (2015). *Σχέδιο Δράσης για τον Φυσιολατρικό - Περιηγητικό Τουρισμό στις Κυκλάδες*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Κοκκώσης, Χ., & Τσάρτας, Π. (2001). *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.

- Κομίλης, Π. (2007). *Οικοτουρισμός, Η εναλλακτική προοπτική αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης*. Αθήνα: Προπομπός.
- Κουτσούρης, Α. (2008). ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΛΞΗΣ & ΩΘΗΣΗΣ - ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ. *1ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΟΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ*. Καρδίτσα.
- Μαντζούκας, Σ. (2007). Ποιοτική Έρευνα σε έξι εύκολα βήματα. Η επιστημολογία, οι μέθοδοι και η παρουσίαση. *ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ*, 46(1), 88–98.
- Μαντρατζής, Π. (2016). *Ο εναλλακτικός τουρισμός στην Ελλάδα: μεγέθη, εξέλιξη, προοπτικές*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Παιτσίνης, Γ. Κ., & Υφαντίδου, Γ. (2015). *Η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού*. Αθήνα: ΣΕΑΒ, ΚΑΛΛΙΠΟΣ.
- Σφακιανάκης, Μ. (2000). *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις "Ελλην".
- Τσάρτας, Π. (1996). *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό*. Αθήνα: Εξάντας.
- Τσάρτας, Π. (1998). Κοινωνικότητα και τουρισμός: ανάλυση χαρακτηριστικών σε διαφορετικούς τύπους τουρισμού. *Επιθεώρηση κοινωνικών ερευνών The Greek review of Social Research*, 96, 111-132.